

Včelařství

12/2022

150 let

1872-2022

PF 2023

Důsledné ošetření – nulový stav roztočů

Reedice legendární knihy Otakara Brennera

Jak získat kvalitní vosk z víček

Vítězné fotografie soutěže ke 150. výročí ČSV

Obsah – prosinec 2022

398 Kalendárium – prosinec

401 Včelí pastva

Mýty o řepce a včelách
Řepka, včely a pesticidy. Letitý problém vysvětluje doc. Jan Kazda

402 Zdraví včel

Zamyšlení nad přístupem k boji s varroázou a nákazami včel – III
Mikrosvět virů a bakterií versus imunita včel

404 Ekonomika včelaření

Obal v marketingovém pojetí
Zásadu, že obal prodává, vysvětluje Ing. Jana Pechurová

406 Včelí produkty

Ohlédnutí za letošním ročníkem soutěže Český med 2022
I letos se za kvalitní med udělovaly zlaté a stříbrné medaile

407 ČSV

V polovině listopadu proběhlo řádné zasedání Republikového výboru ČSV

408 ČSV

Usnesení RV ČSV ze dne 19. 11. 2022

409 Zadáno pro předsedkyni

Zeptali jste se

410 Napsali jste nám

Diskuzní fórum

Publikujeme vaše názory na ožehavá témata

412 Výstava

Ohlédnutí za Trenčínem 2022

414 Fotosoutěž

Fotosoutěž ke 150. výročí ČSV
Malá „vernisáž“ nejlepších oceněných fotografií

416 Včelí produkty

Vánoční medové inspirace
Medová inspirace pro včelařky-hospodyňky z pera Marie Formáčkové

418 Včelí produkty

Získávání kvalitního vosku z víček po medobraní
Jak to dělám já v podání Dr. Ing. Františka Kamlera

419 IT okénko pro včelaře

Optimální označování vzorků měli funkcionářům a informace v CIS
Jak využívat CIS při označování vzorků měli popisuje Zdeněk Forman

420 Literatura

Otakar Brenner: Zákonitosti života včelstva
Po 53 letech vychází v reedici kánon včelařské literatury

422 Včelí pastva

Myslíme do budoucna

Co nasázet, aby na zahradách bylo „něco“ i v zimě

424 Chov včel

Nemocnice má svá včelstva!

Včelí úly na dalším netradičním místě

425 Před 100 lety

František Beran

Co psal Český včelař v prosinci 1922?

426 Nejen pro včelařky

Prosincové hrátky

428 Včelařův rok

Rok v pranostikách – prosinec

Platí ještě dnes moudrosti našich předků?

430 Jubilea

432 Napsali jste nám, vzpomínáme

3. a 4. obálka

Obyvatelé včelařského arboreta se představují
Zimokeř

Včelařství, prosinec 2022

Foto na titulní straně:

Kateřina Dočekalová

Včelařství – odborný a spolkový měsíčník

Ročník 75 (157)

Pro své členy vydává Český svaz včelařů, z.s., se sídlem v Praze

IČO: 00443239, DIČ: CZ00443239

Místo vydání: Praha

Odpovědný redaktor: RNDr. Petr Kolář
tel.: 224 932 351, redakce@vcelarstvi.czInzerce, jubilea a úmrtí: PhDr. Václav Šimice
tel.: 224 932 351, inzerce@vcelarstvi.czExpedice a reklamace nedoručení časopisu:
Žaneta Horáková
tel.: 224 934 082, horakova@vcelarstvi.czRedakce, inzerce a expedice:
115 24 Praha 1, Křemencova 8
e-mail: redakce@vcelarstvi.cz; inzerce@vcelarstvi.cz
internetové stránky: www.vcelarstvi.cz

Neobjednané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo veškeré příspěvky podle potřeby stylisticky a rozsahově upravovat.

Uzávěrka redakčního materiálu a inzerce je k poslednímu dni měsíce, jenž aktuálnímu číslu o dva měsíce předchází (např. červené číslo – konec dubna).

Redakční rada:

Mgr. Luděk Sojka (předseda),
MVDr. Miloslav Peroutka, CSc., Ing. Pavel Cimala,
Ing. Zdeněk Kulhánek, Ing. Oldřich Veverka

Korektury: PhDr. Václav Šimice

Sazba: prographichouse s.r.o., Sazečská 8, Praha 10

Tisk: zajišťuje ASAGRAPH s.r.o.

Distribuce: Česká pošta, s.p., Politických vězňů 4, Praha 1

Toto číslo bylo odevzdáno do tisku 23. 11. 2022
a vyšlo dne 28. 11. 2022.

MK ČR E 126/ISSN 0042-2924

Jakékoliv užití a šíření částí nebo celku obsahu časopisu je bez písemného svolení vydavatele zakázáno.

NEPŘEHLÉDNĚTE!!!

Počínaje lednem 2023 se mění ceny rádkové i plošné inzerce. Ruší se Včelařské inzertní noviny a inzerce bude součástí časopisu, jako tomu bylo do roku 2016. Konkrétní změny a zásady vydávání inzerce budou projednány a schváleny na zasedání PRV ČSV dne 6. 12. 2022.

Končí rok 2022. Co nám přinesl?

Vážení přátelé, pomalu končí rok 2022 a je čas bilancovat. Vydařil se? Splnili jste si svá předsevzetí? Asi většina z nás řekne, jak se to vezme. Včelařsky – v průměru si nemůžeme stěžovat, osobně – to je různé, podle toho, co se nám v životě povedlo nebo nepovedlo, ekonomicky – většinou řekneme špatný rok.

Prostřednictvím úvodníků se vám postupně představili noví členové Předsednictva Republikového výboru ČSV, neboť rok 2022 je současně prvním rokem výkonu v našich funkcích po zvolení na XI. sjezdu ČSV. Na jeho závěru jsem ve svém projevu předpověděla, že jdeme do zlých časů, ale že budou tak zlé, to nečekal nikdo.

Mohu-li stručně bilancovat za svaz, byl to rok, kdy jsme si mohli v rámci naší spolkové činnosti vydechnout bez kovidových opatření, byl to rok oslav 150. výročí vzniku svazu a rok ve znamení „poraď si i bez dotací“. Nepodpora Včelařství ze strany státu, zvýšení energií, inflace, na konci roku zdražení cukru, úhyny včel, ekonomicky i sociálně nás zasáhla válka na Ukrajině..., to vše nás donutilo vylézt z naší bubliny,

kde roky platily jisté zdroje a očekávané náklady. Dosavadní jistoty přestaly platit. Donutilo nás to hledat úspory. Zrušili jsme některé plánované akce, došlo k propouštění na sekretariátu svazu, nevyšel II. díl OVP. Rok 2022 nás také donutil hledat oboustranně výhodné spolupráce se subjekty mimo státní sektor. Jde to těžce. Nejsme Sparta nebo Slavia, ke kterým se sponzoři jen hrnou, ale první, i když malé úspěchy v tomto směru již máme.

Chtěla bych poděkovat za spolupráci svým kolegům v předsednictvu, v republikovém výboru, v odborných komisích a pracovníkům sekretariátu. Děkuji také vám, funkcionářům na okresní a místní úrovni za to, jak se se současnou špatnou situací vyrovnáváte.

Zlé časy v minulosti vždy naše členy stmelily. Věřím, že tomu tak je i nyní.

Vážení přátelé,

přeji vám klidné Vánoce, a i když asi nebudou tak štědré jako dříve, nejdůležitější je být spolu.

Mgr. Jarmila Machová

Předplatné časopisu Včelár na rok 2023**Co potřebujete vědět k vyplnění příkazu k úhradě předplatného časopisu Včelár 2023 bankovním převodem?**

Kam poslat peníze – příjemce: č. ú. 7430011/0100

Kód banky: Komerční banka – 0100

Cena předplatného časopisu Včelár ročník 2023: 403 Kč

Variabilní symbol: registrační číslo chovatele

Jak vyplnit formulář

Název banky a její pobočka: na formuláři vaší banky jsou tyto údaje předtištěné.

Datum splatnosti: datum, kdy příkaz proplatíte.

Bankovní spojení a kód banky plátce: číslo vašeho účtu a kód vaší banky.

Bankovní spojení a kód banky příjemce: číslo účtu příjemce peněz.

Částku v příslušné měně: platíte v korunách, napíšete částku a CZK.

Symboly platby: variabilní – registrační číslo chovatele; konstantní a specifický – nemusíte vyplňovat.

Zaplatit lze také složenkou typu A přímo na poště podle shora uvedených údajů.

Kalendárium – prosinec

A. Co včelaři musí v prosinci udělat a vyplývá to z legislativy?

1. Ideálně třetí ošetření včelstev s cílem dosažení NULOVÉHO stavu roztočů
2. Vyčištění podložek

B. Co by bylo dobré udělat?

1. Kontrola včelstev hadičkou – zvuky včelstev
2. Alergie na včelí bodnutí a co s tím (vzděláváme se)
3. Populárně naučné akce (povídání o včelách, medu i vosku) pro děti i dospělé
4. Na co můžeme (a měli bychom být) jako čeští a moravští včelaři hrdí

C. Co se podařilo a co můžeme změnit, zlepšit a jsme si toho vědomi

Co včelaři musí v prosinci udělat a vyplývá to z legislativy?

Ad A1 Ideálně třetí ošetření včelstev s cílem dosažení NULOVÉHO stavu roztočů

Celý podzim se neustále bavíme o ošetřování včelstev a je pravda, že tato tematika je stále důležitější. Volá mi překvapivě mnoho lidí, že přišli o včely buď přímo v důsledku přemnožení roztočů *Varroa destructor*, a nebo zprostředkovaně – v důsledku virózy. Proto kladu velký důraz na to, abychom ošetření provedli důsledně a správně. To znamená, aby ve včelstvu nebyl při ošetření plod a abychom dosáhli nulového stavu (vybili všechny roztoče) teď začátkem zimy, protože pak máme lepší šanci včelařit příští rok.

- Ošetřování aerosolem provádíme v naší organizaci pravidelně první týden v prosinci. Trváme na společném ošetření v celé organizaci v průběhu jednoho víkendů. Celou organizaci ošetřují 2–3 posádky, a tím dosáhneme ošetření všech včelstev v regionu, o kterých víme. Potřebujeme k tomu kompresor na vzduch (používáme benzínový), vyvíječ aerosolu, léčivo a nosič léčiva, což je voda, nebo aceton. Preferujeme aceton, protože se s ním dá dělat do mínus 5 °C, kdežto roztok s vodou při ošetřování více včelstev za sebou zamrzá už při 2–3 °C. Dá se to přežít, ale jsou to komplikace a časová ztráta. Navíc ošetření aerosolem trvá kratší dobu. Používáme léčivo Varidol, nebo MP-10, nebo M1-Aer s použitím přesně podle návodu.

Osobně doporučuji dělat toto ošetření ve všech organizacích. Pokud nemáte peníze na kompresor, obejdete několikrát osobně obce, města a požádejte o peníze na tento účel. Vysvětlíte důvody a někde to vyjde. Když si o peníze neřekneme, tak je nedostaneme. A když si řekneme a nedostaneme, tak se nic neděje – neměli jsme je ani před tím.

- Ošetřování včelstev VarroMedem je jedna z možností, jak provést třetí ošetření a také to mnozí včelaři dělají. Výhoda je, že jen odryjí víko včelstva, zvednou igelit nebo slídu ze strůpku a polijí včely v uličkách. Je to rychlé bezproblémové ošetření a léčivo působí delší dobu. Zbytky roztočů padají v průběhu celého týdne. Osobně preferuji ošetření touto metodou na jaře, kdy jsou včely ve větším pohybu nebo v období, kdy jsou vysoké teploty a použití kyseliny mravenčí není bez rizika (červenec, srpen).

Ad A2 Vyčištění podložek

- Důležitá součást ošetřování je vyčištění podložek. Už více než 40 let po invazi roztoče do českých a moravských krajů máme nastaven systém kontroly zamoření včelstev. Bohužel stále někteří z nás zapomínají vyčistit cca 10 dnů od posledního ošetření podložky ve včelách. **NUTNÉ!** Na vyčištěné podložky budou 30 dnů padat zbytky vosku, nečistoty, ale také mrtví roztoči. Nevyčištěné podložky zkreslují výsledky o zdravotním stavu včelstev (a navíc to ukazuje, že jsme bordeláři).

Co by bylo dobré udělat?

Nemusíme, ale bylo by to dobré. Jsou to obvykle činnosti, na které není čas, nějakou dobu počkají, ale teď, kdy je více volného

Aerosolový vyvíječ

Použití masky při ošetření aerosolem je nutností

času a přímé práce se včelami není moc, má smysl věnovat se uvedeným činnostem.

Ad B1 Kontrola včelstev hadičkou – zvuky včelstev

- Staré doktorské sluchátko nebo obyčejná hadička s průměrem cca 8–10 mm pomáhá poznat život včel. Zasaňte jeden konec hadičky do česna a druhý sobě do ouška. Naslouchejte zvukům zimujícího včelstva. Zapojte děti, ať vám nahrají zvuky jednotlivých včelstev (na telefon) a pak můžete společně vyhodnocovat, zda je včelstvo v pořádku. Chce to nějaký čas, zkušenost a porovnání zvuků které se opakují s těmi, které jsou nestandardní. Podle zvuků zjistíme, že včelstvo má narušitele, nebo nemá matku, nebo nereaguje a pak je vhodná rychlá kontrola a rozebrání včelstva, abychom zjistili, proč slyšíme neobvyklé zvuky. Je to zábava a můžeme tak zapojit i své děti.

Hadička k poslechu včelstev

Ad B2 Alergie na včelí bodnutí a co s tím (vzděláváme se)

- Hodně důležitý bod, neboť kromě toho, že se tato situace může týkat nás samotných, často tuhle otázku jako včelaři dostáváme od veřejnosti, která nevčelaří. Uvádím konkrétní praktické informace, ale upozorňuji, že nejsem lékař a bude dobře, když si mnou zjištěné informace ověříte u svého lékaře.
 - Protože jsem dostával dotazy na alergické reakce, zeptal jsem se svého alergologa a on reagoval otázkou: „Víte, co by bylo ideální udělat, když vidíte, že někoho bodla včela a má silnou reakci možná až anafylaktický šok?“ Shodli jsme se na tom, že se jedná o akutní stav ohrožující napadeného na životě (dušení, křeče a pod) a rozhodně nemáme moc času nazbyt.

Jedná se o desítky sekund, možná jen pár minut. Napadený potřebuje okamžitou pomoc, ale jak, když nemáme injekci pro tyto případy?

V tom se ptá znovu: „Co je hlavní a klíčovou složkou v těchto injekcích?“ To jsem náhodou věděl – Adrenalin byla má odpověď a pan doktor pokračoval.

„Výborně, kdy se nám v těle vytváří adrenalin?“ Vzpomněl jsem si, že to děje v momentech, když prožijeme něco krásného, nebo se naopak rozzuříme. Potom hladina adrenalinu ve chvíli dosahuje vysokých hladin. Chvilku bylo ticho a on říká:

„Co tedy můžeme udělat, abychom podpořili okamžitou tvorbu adrenalinu v těle napadené osoby?“

A mi začalo docházet, kam pan doktor míří. Teď jsem se ptal já: „Pane doktore, a kde je ta míra, když danou osobu proplesknu.“ Dodnes slyším jeho odpověď: „Hlavně mu nezlomte páteř“

Když celou tuhle „story“ shrnu, tak je to o tom, že v případě, že nás někdo napadne (propleskne), tak se organismus začíná bránit a rychle produkuje adrenalin přirozenou cestou a distribuuje ho krevním řečištěm (i přestože nás píchla včela a máme problém). Získali jsme čas pro napadenou osobu a je časový prostor přivolat záchranku, nebo podat odpovídající léky. Získání času je to, o čem tu běží v případě anafylaktického šoku.

- Druhá situace (relativně méně nebezpečná), která může nastat při pichnutí

Ventolin jako záchrana

včelou je sevření, stáhnutí plic a dušení, (může pomoci Ventolin pro astmatiky, ale je jen na předpis). Doporučuji zajistit si jej pro klid vlastní duše.

- Třetí situace jsou vyrážky velikosti koruny (sám jsem to viděl) během

2–5 min po bodnutí až po menší reakce jako je svědění a plošné drobné vyrážky. V praxi s dobrými účinky používám Prednison (je také na předpis)

Prednison na vyrážky

- Obecně platí: v případě reakce je dobré rozkousat jakékoliv histaminikum (tabletky proti alergii) a dát pod jazyk v množství 2–3 kusy a podle závažnosti případu kontaktovat lékaře.

Ad B3 Populárně naučné akce (povídání o včelách, medu i vosku) pro děti i dospělé

A teď zpět od těch vážných věcí k těm příjemným. Abychom rozšířili řady našich odběratelů medu, tak je vhodné udělat něco pro vzbuzení jejich zájmu, nebo spíš zájmu jejich dětí. Doporučuji uspořádat něco jako „Výroba svíček ve vánočních časech“, nebo „Med o Vánocích“ spojený s pozváním možných účastníků.

Když budete povídat o svých včelách, ukážete plásty, něco promítnete nebo dáte ochutnat med případně medovinu, tak budete pro ně zajímaví a docela jistě najdete nějaké nové odběratele. Myslím, že to pro nás včelaře bude NUTNÉ, protože vzhledem k situaci se zdražováním si někteří odběratelé rozmyslí, jestli budou kupovat 5 kg medu nebo třeba jen 3 kg. Proto musíme rozšiřovat svou síť odběratelů.

Ad B4 Na co můžeme (a měli bychom být) jako čeští a moravští včelaři hrdí

- Na historii včelaření u nás a na naše tradice. Kdo z nás byl osobně v naší včelařské knihovně v Praze? Tam se skrývá mnoho pokladů. Ať už knížek nebo filmů k zapůjčení. Kus naší zajímavé historie. Je to jedna z věcí, která je k nezaplacení. Když budete mít cestu do Prahy, dejte si ten čas a zavolejte, zda je možné se do knihovny podívat. Paní Jitka Frajová se o vás postará, poradí a její přístup je jako doma (mnohdy je to lepší než doma).
- Končí další rok včelaření a měli bychom poděkovat všem aktivním včelařským funkcionářům, bez nichž bychom nebyli

schopni zvládnout ošetřování včelstev a vedení včelařských organizací v celé republice. A mimo jiné, nemusí to být jen funkcionáři, řeknu širitelé dobrých informací, rádci a pomocníci pomáhající často radou. Jasně, ne všude to v organizacích klapě, jak bychom chtěli, ale věkový průměr včelařské populace je zhruba 60 let, což znamená že spousta z nás má více než 70 a proto podpora a pomoc ostatních nám přijde vhod. Ano, každý z nás je plně odpovědný za ošetření svých včelstev, ale třeba nevíme, že něco děláme špatně. Tady nám mohou velmi pomoci právě tito lidé, nebo nás aspoň mohou za někým navigovat.

- **Vzdělávání, podpora a výchova nových včelařů.**
Zde bych se nebál říci, že jsem hrdý na to, jaké ochotné lidi potkávám a mohu se na mnohé z nich obracet ohledně informací. Lidem, kteří jsou schopni předat užitečné informace a vážíte si jich, to říkejte. Motivuje je to, aby pokračovali v této „charitativní“ činnosti vůči ostatním včelařům.
- **Systém vzdělávání, který máme, není špatný, ale trochu se vzhledem k úspěchané době ztrácí běžné posezení včelařů mezi sebou a sdílení zkušeností.**
Za sebe musím říci, že dnes, když někdo chce zjistit nějaké včelařské informace,

tak je schopen najít „svého učitele“. Problém spíše vidím v tom, že někteří lidé si myslí, že včelařením zbohatnou, nakoupí si oddělky, ale nevzdělávají se, nechodí na schůze, nebo ještě hůře, ani se nepřihlásí do organizací (nikdo o nich neví) a pak si včely žijí svým životem. Po 2–3 letech z často dochází k jejich úhynu. Tito „noví“ včelaři znovu přijdou pro oddělky, znovu zamoří své okolí a skončí. Bohužel to je koloběh, který poznávám, když za mnou chodí zájemci o oddělky. Sám nevím, jak z tohoto kolotoče ven.

Co se podařilo a co můžeme změnit, zlepšit a jsme si toho vědomi

- **Prosím, sedněte si a napište co se vám samotným letos ve včelařské oblasti podařilo, jakákoliv drobná věc, ze které máte radost.** A přitom jistě najdete i něco, co můžete sami zlepšit jako včelaři pro příští rok. A pokud budete mít nápady směrem k časopisu Včelařství nebo k práci svazu včelařů a bude to konstruktivní, budeme jenom rádi. Určitě si postřehy přečteme a podíváme se, jak můžeme podněty využít, a to i přesto, že vás nebudeme osobně informovat o využití vašich nápadů. Moc děkuji předem za všechny podněty.
- **Za mě osobně, pokud budete mít cokoliv, co souvisí s Kalendářem, jakékoliv nápady, připomínky, nebo se budete chtít na něco zeptat, tak napište nebo mne vyhledejte přes YouTube ve spojení se včelařením.**

Pavel Konečný

Tvoření ze včelího vosku

Povídání o včelách pro děti

Mýty o řepce a včelách

Ozimá řepka olejka je v dnešní době nejvýznamnější olejinou v České republice. V roce 2022 byla sklizena z plochy 344 000 ha zemědělské půdy a na podzim roku 2022 byla zasetá pro sklizeň v následujícím roce na ploše 350 000 ha. Ozimá řepka je často ve sdělovacích prostředcích popisována jako nebezpečná plodina ohrožující půdu, včely a další živočichy. Opak je však pravdou.

Řepka roste na zemědělské půdě po dobu 11 měsíců od srpna do července následujícího roku. Tím chrání půdu proti nebezpečné erozi a splavování půdy mimo pole. Řepka vytváří na pozemku velké množství zelené hmoty a v půdě roste silný kořenový systém. Po sklizni řepky zůstává půda na poli v mnohem lepším stavu než po pěstování pšenice, ječmene nebo kukuřice.

V České republice se pěstují ostatní zlepšující plodiny (vojtěška, jetel, travní porosty) v nedostatečném množství a pěstování řepky tak významně pomáhá udržovat půdní úrodnost.

Řepka je především známá relativně dlouhým obdobím květu. Žluté květy patří k nejvýznamnějším a nejjistějším zdrojům včelí snůšky a potravy pro další opylovače. V období květu kvete každý den na 1 ha řepkového pole 25 až 90 miliónů květů. Řepka poskytuje včelám velmi výživný pyl a také nektar bohatý na obsah cukrů (45 – 65 %). Jeden květ vyprodukuje cca 0,6 mg nektaru, denně na 1 ha pole to může být 20 – 40 kg nektaru. Řepkový pyl je těžký, létá jen na krátkou vzdálenost a nezpůsobuje alergie. Řepkový med je velmi kvalitní a vhodný k pastování.

Vzhledem k teplým zimám po roce 2015 se posunul začátek květu řepky přibližně o 3 týdny do poloviny dubna a v tomto období dávají často včely přednost návštěvě kvetoucích ovocných stromů a v řepce je jich relativně málo. Pro výnos řepky nemá opylení včelami větší význam. Mohutné husté rostliny moderních odrůd řepky mají velké množství květů velmi blízko u sebe a pyl se snadno přenesou na krátkou vzdálenost větrem, hmyzem, vodou apod.

Největším problémem pro včely při pěstování řepky je aplikace přípravků na ochranu rostlin (pesticidů). Vzhledem k ochraně včel jsou zákonem stanovena přísná pravidla pro jejich aplikaci. Pěstitelé nesmí aplikovat při květu řepky libovolné přípravky. Některé v minulosti aplikované látky byly zakázané, jiné se mohou aplikovat pouze po skončení letu včel ve večerních a nočních hodinách. Právě tyto zákonem vynucené noční aplikace se tak stávají často zdrojem spekulací veřejnosti o snaze zakrýt noční tmou nelegální činnost. V případě pochybností je možno volat pracovníky ÚKZÚZ nebo Státní veterinární správy (SVS), v krajním případě policii.

Před aplikací některých vybraných přípravků patří k povinnostem pěstitelů oznámit každému registrovanému chovateli včel ve vzdálenosti 2 km od ošetřovaného pozemku vhodným způsobem (e-mail, sms, dopis, osobně) přesný termín postřiku. Zpráva musí být doručena nejpozději dva dny před termínem aplikace. Chovatelé včel tak mají možnost zkontrolovat si stav včelstev po provedeném postřiku a v případě příznaků otravy včel otravu nahlásit. Při prokázání otravy mohou ošetřovatele porostu postihnout citelné finanční pokuty a snížení dotací.

Vzhledem k těmto opatřením klesají otravy způsobené profesionálními zemědělci. Nebezpečí pro včely však hrozí i při neprofesionální aplikaci pesticidů prováděných zahrádkáři.

Ve snaze ještě více omezit nebezpečí otravy včel pesticidy se ověřuje na Katedře ochrany rostlin ČZU Praha míra repelence pesticidů. Mezi jednotlivými pesticidy byly zjištěny v repelenci velké rozdíly. Některé druhy pesticidů včely silně odpuzují, jiné působí na včely atraktivně. Správný výběr repelentních pesticidů aplikovaných do kvetoucích porostů by tak přirozeným způsobem omezil návštěvnost včel v porostech v době největší koncentrace nebezpečných látek a tím ještě více snížil riziko otrav včel.

(Publikováno v Lidových novinách dne 6. 11. 2022)

Doc. Ing. Jan Kazda, CSc.
Katedra ochrany rostlin, ČZU Praha

Zamyšlení nad přístupem k boji s varroázou a dalšími nákazami včel – III

Zdraví včel a imunita

Zdraví včel, respektive včelstev, si nejsnáze uvědomíme, pokud ho srovnáme se zdravím člověka a se zdravím jiných hospodářských zvířat. Světová zdravotnická organizace definuje již od roku 1948 zdraví člověka jako stav úplné fyzické, duševní a sociální pohody, a nikoliv jen absence nemoci nebo nemožnosti. Tuto definici nebylo potřeba až dosud měnit.

Analogicky k tomu je **zdraví zvířat stav těla umožňující projev všech životních funkcí**. Zdravé zvíře je prostě nemocí, necítuje bolest a projevuje všechny životní funkce, **včetně těch, které souvisejí s produkcí, pro kterou je chováno.**

V případě **včely medonosné**, která nežije ani není chována jako jedinec, ale vždy jen jako včelstvo (pomineme-li některé fáze člověkem prováděného chovu matek a jejich zasilání), které **žije a chová se jako superorganismus**, je proto třeba vnímat jeho zdraví jako **zdraví plně funkčního celku.**

Nemoc je naopak nekompenzovaná **porucha jedné nebo více funkcí organismu** v důsledku výskytu patologických podmínek ve vnímavé populaci. Projevuje se klinickými příznaky a/nebo poklesem produkce, respektive výkonu. Projevy nemoci v populaci lidí i zvířat se individuálně liší od subklinických projevů až po smrt.

Nemoci včelstev se projevují na včelstvu jako celku **úbytkem počtu včel**, čímž je **snížená schopnost plnit úlohy superorganismu.**

Infekční agens, jejich rezervoáry a cesty přenosu

Z pohledu epidemiologického, respektive epizootologického, a tedy s ohledem na možnosti jejich šíření, dělíme nemoci na **nepřenosné** (nesdílné) a **přenosné** (sdílné).

Jak vyplývá z jejich názvu, nemohou být **nepřenosné nemoci** přeneseny z jednoho jedince na druhého, ať již přímo nebo nepřímou. Takovými nemocemi jsou u včelstev např. **nutriční deficience** (uniformita pylových zdrojů), **intoxikace** (postřiky POR), nebo u člověka např. **tetanus**, toxoinfekce, která se vyvíjí po proniknutí anaerobního clostridia (*Clostridium tetani*) vbodnutím kontaminovaného předmětu hluboko do rány, která se po jeho vyjmutí uzavře, a tak v hloubce (většinou svaloviny) vytvoří anaerobní prostředí potřebné pro jeho množení a tvorbu tetanotoxinu.

Přenosné (sdílné) nemoci jsou naopak nemoci, jejichž **příčiny či původci mohou být přeneseny** z jednoho jedince na druhého. Nemoc může být přenosná kontaktem – **kontagiózní** nebo nepřenosná kontaktem – **nekontagiózní**. V tomto případě přenos potřebuje přenašeče (vektora) např. Blue Tongue (katarální horečka ovčí). Přenosné nemoci jsou:

- všechny infekce a parazitární invaze – většina nemocí včel (MVP, varroáza, DWV a další)
- dědičné nemoci – vertikálně přenosné z rodičů na potomstvo

Mikrosvět je stejně tak krásný jako makrosvět a vesmír

Původci nemocí jsou biologické, chemické, fyzikální nebo mechanické jednotky, kdy nemoc způsobuje buď jejich:

- přítomnost, např. virus, bakterie, parazit, bakteriální nebo jiný toxin nebo
- nadbytek, např. olovo nebo další těžkých kovů nebo
- nedostatek, např. esenciální aminokyseliny, vitamíny, minerální a další.

Prvoci, plísňe, bakterie, viry, priony. Mikrosvět je určitě stejně tak krásný jako makrosvět a vesmír. Jen škoda, že mikrosvět, který můžeme vidět v optickém (světelném) mikroskopu, tj. od 0,2 mm, tedy od velikosti, kterou si ještě umíme představit na posuvném měřítku po 0,2 μm (200 nm, tedy 200 miliontin milimetru), nevidíme v celé jeho „životní kráse a pohybu“, ale až tak, jak vypadá po preparaci, fixaci a barvení. Jsou to zejména eukaryotické buňky (buňky těl živočichů a rostlin), jejichž velikost se pohybuje někde mezi 10 až 100 tisícinami milimetru, jejich jádra a ty největší buněčné orgány, mitochondrie, jejichž velikost se pohybuje přibližně od 1 do 10 tisícin milimetru a většina bakterií. To vše ještě můžeme vidět v optickém mikroskopu.

Abychom mohli pozorovat menší buněčné orgány, např. ribozomy, jejichž nezastupitelný význam je podíl na syntéze buněčných bílkovin, bakteriální viry (bakteriofágy), viry živočišné i rostlinné, ale i molekuly bílkovin a tuků, jejichž velikost se pohybuje od 1 miliontiny milimetru do 400 miliontin milimetru u neštovičných virů (pox virů), musíme použít elektronový mikroskop, v němž můžeme pozorovat ještě desetkrát menší atomy, jejichž velikost se pohybuje kolem jedné desetiny miliontiny milimetru (0,1 nm, 10⁻⁹). Subatomární částice už náleží opravdu jen do říše vědy.

Prionová onemocnění se u hmyzu nevyskytují nebo přesněji řečeno nebyla dosud popsána. U živočichů, u nichž se vyskytují, vyžadují většinou, aby tito žili delší dobu v řádu roků.

Viry jsou nejmenšími infekčními agens, která způsobují onemocnění včel. Jsou malé, od velikosti 20 nm (virus slintavky a kulhavky) do cca 400 nm (neštovičné viry) a prochází bakteriálními filtry (Beckefelerovy filtry). Jejich „**infekční působení**“ **ve včelstvech je těsně spjata s varroázou.**

Když jsem v roce 1991, tedy už před více než 30 roky, přednášel na univerzitě v Bliždě v Alžírsku nemoci včel, byla ještě deformace jejich křídel považována, za finální stadium varroázy. Viry jsou **obligátními vnitrobuněčnými parazity**, pomnožují se jen uvnitř buňky, jejíž orgány (ribozomy a mRNA) využívají pro syntézu proteinů svého obalu (kapsidy, složené z kapsomér). Obsahují **vždy jen jednu nukleovou kyselinu (NK)**, deoxiribonukleovou (DNA) a ribonukleovou (RNA), která nese genetickou informaci pro jejich syntézu uvnitř buňky. I když jim je vlastní základní atribut živé hmoty a života vůbec, tj. schopnost rozmnožovat se, nelze je ještě považovat za samostatné živé organismy. Některé tzv. **obalené viry** mohou mimo nukleové kyseliny a proteinové kapsidy obsahovat, či spíše mohou být **obaleny tzv. lipoproteinovou membránou**, která může nést **lipoproteinové výběžky (myxoviry-chřipkové viry)**. Jako první virus byl objeven virus tabákové mozaiky. Jeho objevitelem byl Dmitrij Iosifovič Ivanovský (1892), Rus, který se narodil 28. října 1864 v Praze. Po smrti jeho otce se rodina odstěhovala do Ruska na předměstí Petrohradu. D. I. Ivanovský zde vystudoval gymnázium a univerzitu

a posléze byl poslán studovat houbové nemoci rostliny tabáku na Krym, při jehož studiu prokázal, že **agens, které mozaikové změny na listech tabáku způsobuje, prochází bakteriálními filtry** (nemůže to tedy být plíseň, jejíž spóry jsou větší než bakterie) a že se po naředění filtrátu v infikovaném listu tabáku pomnožuje, jelikož je filtrát infekční, i když se následně po každém pomnožení naředí (titruje).

Viry, které způsobují, většinou v návaznosti na onemocnění varroázou, onemocnění včel, jsou malé viry o velikosti nízkých desítek nanometrů, patří do dvou virových čeledí. Čeď *Picornaviridae*, kam náleží třeba původce ekonomicky nejzávažnějšího onemocnění sudokopytníků **SLAK**, dále např. virus deformovaných křídel a virus pylíčkovitěho plodu. Čeď

Dicistroviridae, kam patří virus akutní paralýzy včel, virus černání matečniců, virus izraelské akutní paralýzy, kašmírský virus.

Viry, které způsobují, většinou v návaznosti na onemocnění varroázou, onemocnění včel, jsou malé viry o velikosti nízkých desítek nanometrů

Bakterie jsou již nejnižší organismy organizované na buněčné úrovni, které mají všechny části potřebné pro samostatnou existenci (viz jednobuněčné organismy) a vlastní rozmnožování. Na rozdíl od živočišných a rostlinných

(eukaryotických) buněk **nemají jadernou membránu a jaderný materiál (nukleoid) je rozptýlený v cytoplasmě** (prokaryotické buňky). Vedle základních struktur mohou mít i zvláštní struktury, jako je **pouzdro, bičík, řasy** a mohou vytvářet **spóry**. Jejich velikost se pohybuje v jednotkách mikronů (mikrometrů, μm ; $1\mu\text{m} = 10^{-3}\text{ mm}$). Velikost kolísá podle druhu bakterií, jejich stáří a vnějšího prostředí. Nejčastější tvary jsou: **koky** – sférické útvary o velikosti $1\mu\text{m}$, diplokoky – zdvojené koky, streptokoky – koky uspořádané do řetízků, stafylokoky – balíčky koků; **bacily** – tyčky o šířce $0,5\text{--}1\mu\text{m}$ a délce $3\mu\text{m}$ a **spirální bakterie** o délce $1\text{--}3\mu\text{m}$ a šířce $0,3\text{--}0,6\mu\text{m}$.

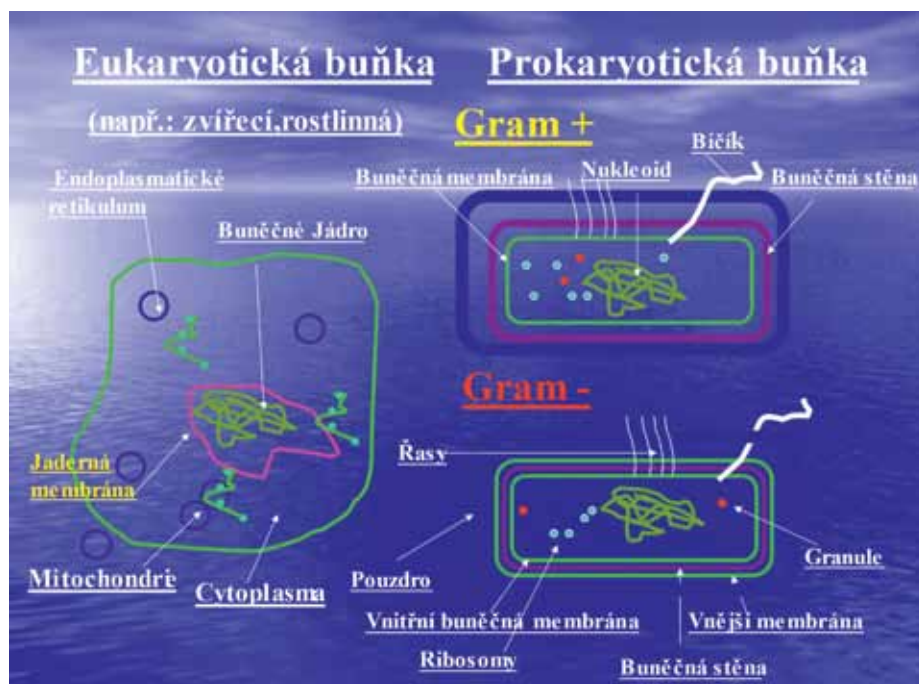
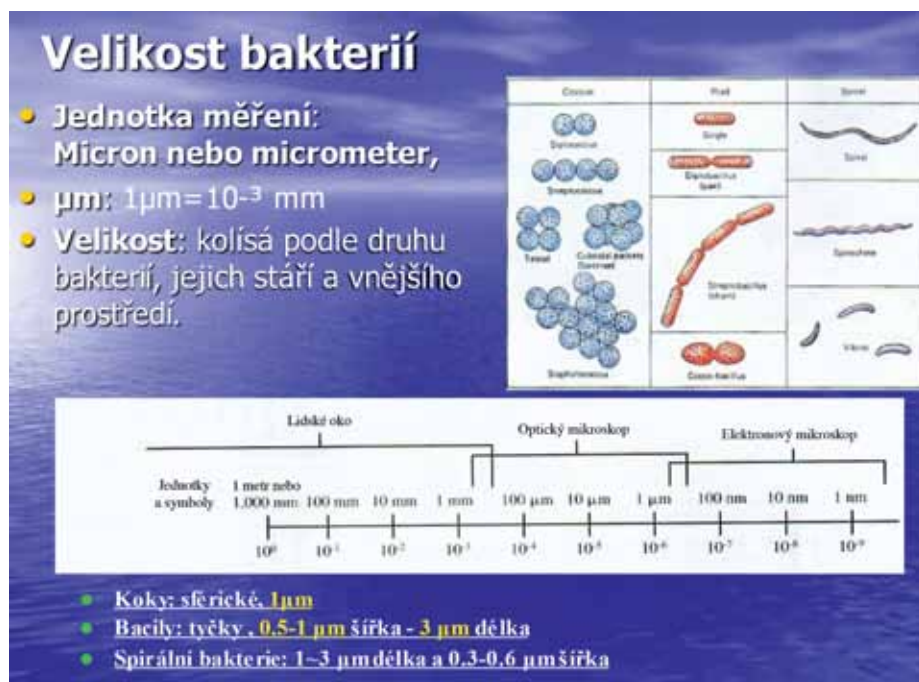
Řetěz přenosu původců přenosných infekčních onemocnění začíná vždy u **rezervoáru** infekce, kterým jsou především lidé nebo zvířata s klinickými příznaky, a dále pak:

- nosiči:
 - Asymptomatici – bez příznaků onemocnění
 - V inkubační době – příznaky ještě nejsou zjevné, ale infekční agens se již pomnožuje a vylučuje
 - Rekonvalescenti – zotavující se, ale infekční agens je stále přítomné
 - Chronicky nemocní – průběh nemoci je dlouhodobý a nevýrazný
 - Zvířata: zoonózy, nemoci přenosné ze zvířat na člověka (u včel není známá žádná zoonóza)
 - Včelstva napadená *Varroa destructor*, MVP včetně infikovaných zásob
- vnější prostředí:
 - půda (kontaminovaná spory PBL), rostliny (klíčící rostliny mohou vynášet spory PBL nacházející se v půdě, stejně jako je tomu u spor antraxu na zamořených pastvinách),
 - voda – není znám přenos původce nemocí včel z vody.

Pokud jsou v prostředí příznaky nemoci utlumeny, ale zdroj infekce přetrvává, tedy v prostředí přežívá, mluvíme o **eliminaci nákazy**. Je-li původce nákazy z prostředí úplně vymýcen, mluvíme o **eradikaci nákazy**.

V závěru této části článku bych chtěl vzpomenout prof. MUDr. Karla Rašku, DrSc., zakladatele moderní české epidemiologie a jeho krédo, že v případě nakažlivých nemocí nelze epidemiologii odloučit od mikrobiologie. Každou nákazu považoval prof. Raška za komplexní jev, který vyžaduje komplexní analýzu, a to zejména u nakažlivých nemocí, které mají zvířecí rezervoáry. *(Dokončení příště)*

MVDr. Josef Holejšovský, Ph.D.
předseda Komise pro zdraví včel ČSV

Obal v marketingovém pojetí

Přicházím se zamyšlením nad významem balení a designu našich medů. Možná si řeknete, že příspěvků na toto téma jste již četli mnoho. Nicméně ruku na srdce. Kolik z nás, kteří distribuujeme med ze dvora, dodržujeme určitý kulturní přístup k prodeji v mých očích nábožně tak potraviny, jakou je med? Z vlastní zkušenosti vím, že určité kultivované standardy v oblasti balení a designu dodržuje z včelařů málokdo.

Bariéry

Bohužel většina hobby včelařů stále prodává med pouze ve sklenicích, bez označení, bez etiket. Na druhou stranu ti, kteří etikety používají, dokážou vytvořit velmi líbivá a profesionální balení medu. Když jsem pátrala po příčinách neoznačování, velká většina včelařů argumentuje tím, že med prodává známým, přátelům či rodině a ti přece ví, od koho med mají. Dalším častým argumentem jsou zbytečné náklady a zvýšená pracnost.

Přestavme si čistě hypoteticky nákup v obchodě, kde produkty nejsou nijak označeny, v regálech stojí různá balení

a pouze podle barvy a velikosti balení se můžeme jen domnívat, kdo produkt vyrobil či co v konkrétní láhvi nebo krabici je. Zkusme i my včelaři důstojně dostát povinnosti značení našich výrobků tak, jak to i my očekáváme u produktů, které nakupujeme sami.

Funkce obalu dle marketingové teorie

Je důležité si uvědomit, že obal lze považovat za komunikační prostředek mezi prodejcem a zákazníkem. Faktem je, že obal vnímá 100 % spotřebitelů. V oblasti marketingu rozlišujeme tyto základní funkce obalu:

ART design

Český on-line art magazín CREATIVE LIVE na svém webu prezentuje výtvar designéra Maksima Arbusova, který vytvořil krásný obal na med. Mimo jiné uvádí: „Vznikly tak sklenice inspirované samotným včelím společenstvím. Každá z nich kopíruje tvar buněk včelí plástve. Tu z nich, díky speciálně tvarovaným drážkám ve stěnách, můžete dokonce i sestavit. Víčko každé sklenice má v sobě navíc i dřevěnou naběračku, kterou můžete med rovnou dávkovat.“

Druhy balení u medů

Během mého pozorování různých balení medů jsem dospěla k závěru, že se spotřebitel může setkat se čtyřmi typy balení.

1. Základní:

- je charakteristické pro včelaře, který chová menší počet včelstev
- přebytky svého medu prodává/daruje přátelům, známým a příbuzným
- tento včelař zpravidla neklade důraz na design balení, med distribuuje pouze v čistých sklenicích bez značení
- výjimečně se vyskytuje velmi jednoduchá etiketa vyrobená v domácích podmínkách
- včelař často uplatňuje pravidlo dodávky sklenic přímo zákazníkem
- cena medu od tohoto typu včelaře se pohybuje zpravidla na úrovni 120–150 Kč/kg

2. Spotřebitelské:

- tento typ balení je typický pro medy prodávané v maloobchodě,
- na včelích farmách a u části včelařů s menším počtem včelstev

Funkce obalu	Význam v praxi	Vizualizace
Ochranná	Sklenice na med zajišťují ochranu. Bez ní by med nedržel formu, docházelo by ke kontaminaci díky vnějším vlivům.	
Transportní	Příkladem jsou přepravky na med či polystyrenové ochranné boxy na transport medu k zákazníkovi. Jejich úkolem je ochránit křehké sklenice před poškozením.	
Identifikační	Na etiketě jsou uvedeny údaje jako název potraviny, množství, země původu, druh, případně doporučené skladování, jméno včelaře s jeho kontaktem.	
Propagační	Smyslem je odlišit náš výrobek od ostatních. Příkladem je vlastní logo, odlišný design sklenic či ladění celého balení do vlastní barevnosti, případně symboliky.	

- etikety zpravidla obsahují povinné údaje
- design je velmi často jednoduchý, nicméně líbivý, povedený
- zpravidla barevně ladí víčko s etiketou
- cena medu se pohybuje v rozmezí 150–190 Kč/kg

3. Dárkové:

- typicky je tento typ balení prodáván ve specializovaných prodejnách,
- na farmářských trzích či jarmarcích
- velmi efektní etiketa a víčko v souladu je samozřejmostí
- balení bývá někdy ozvláštňeno doplňkem, např. voskovou pečetí, víčko je zavázáno papírem se zdobnou nití
- víčko může být přetaženo papírovou pečetí, která je součástí etikety
- tento typ balení se vyskytuje často

i v různých soutěžích s medovou tematikou

- obvyklá cena sklenice s hmotností 1 kg bývá 190–230 Kč

4. Reprezentativní:

- jedná se o unikátní balení medu, design balení je velmi nestandardní
- originální sklenice s polepy v sobě nesou punc maximální originality a luxusu
- prvky balení jsou vyrobeny na míru, nepřipouští se možnost duplicity
- balení s jiným prodejcem
- v případě prodeje je cena velmi vysoká
- zpravidla med pochází ze specifické oblasti nebo je produkován
- pod záštitou uznávané osobnosti, příkladem je med od královny Alžběty II z venkovského panství Sandringham, cena 1000 Kč/kg

Pakliže prodáváte med, zkuste se zařadit do jedné z výše uvedených kategorií. Všichni bychom měli být minimálně v kategorii spotřebitelské. Ti, kteří se řadí do kategorie základní by měli ve vlastním zájmu zvažovat růst do kategorie vyšší.

Závěr

Cílem tohoto příspěvku bylo přivést nás včelaře k celkovému zamyšlení, jakým způsobem přistupujeme k balení a designu našich medů. Zároveň jsem se snažila propojit poznatky z oblasti marketingu s praktickým životem nás včelařů. Moc bych si přála, aby kultura prodeje medu vzkvétala, aby i většina včelařů při prodeji ze dvora dbala na design svého balení a abychom i naše odvětví povyšovali díky tomu na vyšší úroveň.

Ing. Jana Pechurová
Deštná, okres Blansko

V České chuťovce 2022 uspěl i med Rodinné včelařské farmy Košec

Již 14. ročník soutěže o značku Dobrý tuzemský potravinářský výrobek Česká chuťovka 2022 a Dětská chuťovka 2022 se konal pod záštitou Stálé komise Senátu pro rozvoj venkova, ministra zemědělství a prezidenta Agrární komory.

Uspělo celkem 36 českých firem (o polovinu méně než loni), jejichž představitelé převzali na slavnostním vyhlášení výsledků v sídle Senátu ČR ocenění za nejchutnější potraviny vyrobené v České republice. Značkou ČESKÁ CHUŤOVKA 2022 se tak může nově pyšnit 135 výrobků a značkou DĚTSKÁ CHUŤOVKA 2022 pak dalších 18. Titulem Rytíř české chuti byl poctěn Pavel Holeček, který se jako dlouholetý vedoucí řeznictví Globus ČR významně

zasloužil o trvale vysokou kvalitu a vynikající pověst nabízených masných výrobků.

Česká a Dětská chuťovka si i přes nepříznivý stav ekonomiky společnosti, kdy výrobci potravin mají existenční starosti, zachovala vysokou úroveň a přízeň zákazníků. Mezi výrobci, kteří uspěli, byla i Rodinná včelařská farma Košec ze Stěbořic na Opavsku se svým květovým medem. Jako jediný výrobce zde reprezentoval včelařské výrobky. Gratulujeme!

Hladký průběh vyhodnocení vítězů zajišťovali moderátoři Marie Retková a Jakub Bažant. Osvěžením mezi vyhlášováním oceněných výrobců v jednotlivých kategoriích výrobků byla hudba Řeznické kapely a legendárního Felixe Slováčka.

Jako předsedkyně ČSV mě potěšilo nejen to, že květový med Rodinné včelařské farmy Košec chutnal a u hodnotitelů uspěl, ale také že nositeli záštity Senátu a MZe byli včelaři a naši členové – předseda Stálé

komise Senátu pro rozvoj venkova Ing. Jiří Vosecký, dosluhující místopředseda téže senátní komise Ing. Petr Šilar a ministr zemědělství Ing. Zdeněk Nekula. Jen těch soutěžících výrobců včelařů by mohlo být letos víc.

Mgr. Jarmila Machová

Výstava oceněných potravin byla spojena s jejich ochutnávkou

Ohlédnutí za letošním ročníkem soutěže Český med 2022

Každý rok zveřejňujeme v časopisu Včelařství a na našich webových stránkách www.beedol.cz pokyny pro účast v soutěži s pravidly bodování, po jejím zakončení pak výsledky a poznatky z hodnocení soutěžních medů. Pravidla ani systém hodnocení se zatím výrazně nezměnily. Co se ale každý rok mění, je místo nebo příležitost zvolené pro slavnostní předávání ocenění.

Letos jsme využili naší spolupráce s kurátorkou Včelího světa v Hulicích a domluvili jsme, že zakončení soutěže uspořádáme ve společenském sále v Hulicích, který je blízko Včelího světa, unikátní interaktivní expozice ze života včelstva.

Po shrnutí výsledků soutěže a předání ocenění využili účastníci soutěže často doprovázení členy rodiny možnosti navštívit Včelí svět. Tam pro ně byla připravena komentovaná prohlídka, která jistě zaujala děti i dospělé. Nenudili se ani zkušení včelaři, kteří si mohli při takovém setkání předávat své zkušenosti.

Expozice představuje hravým způsobem život včelstva, záměrně vynechává typické muzejnické artefakty, o to víc se soustředí na současnost včelařství. Lidé se mohou projít velkým včelím úlem s obřími plástvemi, na dotykových monitorech si prohlédnout anatomii včely, zahrát si kvíz ze života včel anebo si pustit zvuky úlu. Expozice je ve svém obsahu a rozsahu jedním z největších obdobných projektů ve středoevropském prostoru.

Jak letošní soutěž dopadla?

Do letošního ročníku bylo přihlášeno celkem 170 medů. Jak víme, včely dělají svůj med bezchybně. U pouhých šesti medů

byly naměřeny vysoké hodnoty obsahu vody nebo HMF (hydroxymethylfurfuralu), což je důsledek předčasného medo-braní nebo nešetrného zahřívání.

Celková úroveň značení medu se po věcné i grafické stránce opět o něco zlepšila. Seznamy oceněných medů jsou uvedeny v Příloze. Převažovala ocenění zlatou medailí.

Pro přehled uvádíme výčet drobných nedostatků, za které se strhávaly body a které se nevyhnuly ani oceněným medům.

Povinné údaje:

- Často chyběla země původu.
- Chyběl údaj „do konce“ měsíce nebo roku u data minimální trvanlivosti.
- Povinné údaje byly psány příliš malým písmem nebo nebyly v jednom zorném poli, byly dotištěné razítkem a rozmazané.
- Není správné, pokud jsou povinné údaje pouze na víčku, které není pevně spojené s obalem.
- Povinné údaje na přelepce se po otevření sklenice čili přetržení přelepky mohou stát nečitelné.

Doplňující údaje:

- Zdravotní a výživová tvrzení už z etiket postupně vymizela, ale někdy se objevují na visačkách nebo přelepkách. Pozor,

Med z „Křemencárny“ opět získal zlatou medaili

i tam se posuzují stejně přísně, jako by byla na etiketách.

- Často se lepí na sklenice samolepky znázorňující udělení nějaké značky kvality, například „regionální potravina“. V takovém případě je třeba uvést na základě čeho byla udělena (pro jaký druh medu, v kterém roce apod.).
- Údaj o krystalizaci medu ve znění: „Krystalizace je známka pravosti“, je zavádějící.

Estetický dojem kazily následující skutečnosti:

- Víčka neladila barevně nebo motivem s etiketou.
- Na sklenici bylo nalepeno více etiket a přelepek, které k sobě neladily.
- Písmo k povinným údajům bylo hůře čitelné kvůli špatně zvolenému formátu

a umístění na barevném podkladu. Toto se posuzovalo i při hodnocení čitelnosti povinných údajů.

- Používání razítek nebo dopisování rukou nemusí být nutně na závadu, ale písmo musí velikostí i barevností odpovídat ostatnímu tištěnému textu a musí být čitelné.

Článek je doplněn kromě seznamů oceněných medů také fotografiemi medů, které obzvláště upoutaly naši pozornost.

Děkujeme všem za účast v soutěži a zejména za jejich pečlivost, kterou věnují nejenom svým včelám, ale i medu.

Přehled oceněných zlatou a stříbrnou medailí je uveden v Příloze na str. 2.

Ing. Marcela Vořechovská

Ing. Dalibor Titěra, CSc.

Zkušební laboratoř VÚVČ Dol

Foto: Ing. Vojtěch Purnoch

Z ocenění se těšily i malé včelařky

Diplomy oceněným předávali ředitel VÚVČ Ing. Ondřej Procházka... a Ing. Marcela Vořechovská

V polovině listopadu proběhlo řádné zasedání Republikového výboru ČSV

V sobotu 19. 11. 2022 proběhlo v Navsavrkách řádné zasedání Republikového výboru ČSV. V úvodu jednání jsme jako vždy popřáli našim kolegům u příležitosti jejich kulatého výročí narození v období od posledního jednání RV. Pětapadesátileté výročí narození oslavil Jiří Vorlíček, Dana Belušová a Marie Beránková, 70 let se dožil Josef Novák, 75 let Jan Šmíd. V prosinci oslaví Tomáš Marcol 40 let a Rudolf Jantoš 60 let.

Program měl 22 bodů, jednání se zúčastnilo 66 členů. Plénium schválilo jako vždy na podzimním jednání plán práce a rozpočet na příští rok. Projednalo a schválilo čtyři předpisy svazu – Rozpočtová pravidla, Statut rezervního fondu, Statut chovatelského fondu a Směrnici o registraci včelstev. Aktuálním tématem byly

informace o přípravě nového nařízení vlády upravujícího unijní dotaci do včelařství pro příští dotační období. Dalšími důležitými body jednání byly informace o nové podobě časopisu Včelařství v roce 2023 a výsledku jednání s výrobcem sklenic na med. Zjednodušené logo bude

na sklenici užíváno i nadále a svaz jej bude moci používat i pro své účely.

Příjemným přerušením jednání bylo slavnostní ocenění vítězů fotografické soutěže „Včelaříme 150 let“.

Mgr. Jarmila Machová

Usnesení ze zasedání RV a ÚKK Českého svazu včelařů, z. s.,

konaného dne 19. 11. 2022 v SOUV-VVC,
o. p. s., Nasavrky u Chrudimi

Republikový výbor ČSV, z. s., v počtu 60 členů přítomných z celkového počtu 80 po zvolení pracovních komisí: návrhové komise ve složení: Václav Švec, Petr Stibor a Miroslav Štěpán a mandátové komise ve složení: Petr Caba, Martin Čecháček, Vladimír Doležal a po projednání jednotlivých zpráv, připomínek a diskusních příspěvků

A. SCHVÁLIL:

1. program jednání;
2. zprávu o plnění usnesení RV ČSV;
3. zápis RV ze dne 20. 8. 2022;
4. smlouvu o spolupráci s VÚVč Dol a pověřuje předsedkyni a tajemníka podpisem smlouvy;
5. rozpočet na rok 2023;
6. plán práce na rok 2023;
7. Směrnici ČSV č. 3/2022 o registraci včelstev;
8. Směrnici ČSV č. 4/2022 Rozpočtová pravidla;
9. Statut chovatelského fondu ČSV;
10. Statut rezervního fondu ČSV;
11. souběh výkonu funkce a zaměstnance ČSV u stávající předsedkyně ČSV a ukládá tajemníkovi a 1. místopředsedovi tento pracovní právní vztah týkající se činnosti právníka svazu uzavřít;
12. zjednodušené logo svazu;
13. změnu Směrnice o poskytování náhrad funkcionářům Českého svazu včelařů, z.s. č. 1/2022 s účinností od 1. 1. 2023 takto:
 - čl. II odst. 2.1. písm. a) se před čárkou doplňují slova „zvyšovaná o 20 %“;
 - částky v bodě 2.1. b) a c) a částky v bodě 2.2. písm. a) a b) se navyšují o 50 %.

B. VZAL NA VĚDOMÍ:

1. rezignaci na funkci člena komise pro práci s mládeží př. Oldřicha Koubka;
2. informace předsedkyně ČSV z.s. o činnosti od 21. 8. do 19. 11. 2022;

3. zápisy z PRV ČSV, z.s. ze dnů 19. 8., 13. 9. a 11. 10. 2022,
4. zprávu ÚKK;
5. vyjádření PRV ke zprávám ÚKK ze dne 20. 8. 22 a 19. 11. 22;
6. informace o přípravě nového nařízení vlády týkající se unijní dotace a přehled pohledávek z vratek této dotace;
7. informace o podobě časopisu Včelařství v roce 2023;
8. informace o řešení problému loga svazu na sklenicích na med;
9. zprávu o činnosti SOUV-VVC, o.p.s. Nasavrky.

C. JMENOVAL členy Komise pro práci s mládeží ČSV př. Vladimíra Siebera a př. Jiřího Sladkého.

D. ZRUŠIL své usnesení z března 2014 týkající se zákazu publikací a inzerce v časopise Včelařství propagující invertory a hydrolyzáty.

E. ULOŽIL:

Sekretariátu:

1. publikovat usnesení ze zasedání RV ČSV, z. s., ze dne 19. 11. 2022 v časopise Včelařství a na webu svazu;
2. publikovat plán práce na rok 2023 na webu svazu;
3. publikovat rozpočet na rok 2023 na webu svazu;
4. publikovat schválené předpisy svazu na webu svazu;
5. převést kupní cenu za VS Jabloňany včetně živého inventáře po odečtení zůstatkové ceny do rezervního fondu.

Předsednictvu:

1. zajistit vytvoření logomanuálu, který by zahrnoval obě loga svazu (zjednodušené i stávající);
2. poděkovat za dlouholetou obětavou práci př. Oldřichu Koubkovi;
3. zadat vypracování právního stanoviska ve věci pravomocného rozhodnutí soudu o neplatnosti usnesení RV o schválení dodatku ke smlouvě se společností Příroda, včely a člověk, o.p.s.

ÚKK:

1. vypracovat Metodický pokyn k činnosti ÚKK do 10. 2. 2023;
2. zabývat se vratkami části dotací NNO za r. 2020 a 2021.

Zeptali jste se...

Podle instrukcí v oběžníku 1/2022 ČSV máme vyrovnat členské příspěvky do 30. 11. 2022. Vzhledem k tomu, že dotace 1.D bude poskytnuta až v lednu 2023, chtěli bychom požádat o posun termínu vyrovnání členských příspěvků do konce ledna 2023 z důvodu, že nebudeme mít v rozpočtu ZO dostatek finančních prostředků, neboť naši členové hradí členské příspěvky ve stejném termínu, jak je vyplacena státní dotace.

Č. V.

Oběžníky jsou vnitřními předpisy ČSV, termíny a postupy tam uvedené jsou závazné. Doba, kdy se výběr členských příspěvků a výplata dotací konaly v jeden den na jedné členské schůzi, je pryč. Dotaci 1.D již neposkytuje přímo MZe podle zákona o rozpočtových pravidlech, ale SZIF, který postupuje podle správního řádu, což se dotklo právě termínu výplat dotace. Tento stav trvá již tři roky. Je proto třeba si zvyknout na to, že členské příspěvky je nutné vybrat bez ohledu na to, kdy bude rozhodnuto o dotaci 1.D a kdy dostaneme finanční prostředky k rozeslání. Podle Směrnice o členských příspěvcích č. 2/2022 čl. III. odst. 4 lze účtovat ZO, která je v prodlení, penále ve výši 2 % z odváděné částky členského příspěvku za každý započatý měsíc prodlení. Členům takovéto ZO ČSV, z. s. je dle Statutu SF § 4 odst. 3 pozastavena výplata příspěvku ze Svépomocného fondu ČSV, z. s. na dobu, kdy je jejich ZO ČSV, z. s. v prodlení s odvodem členských příspěvků ČSV, z. s. včetně případného penále. Protože změna ve výplatě dotace 1.D je z hlediska termínu výplaty zásadní a chtěli jsme dát dost prostoru pro naše funkcionáře ZO k přizpůsobení se této skutečnosti, žádné výše uvedené sankce jsme dosud neuplatňovali. Ale každý jistě pochopí, že benevolence k nerespektování předepsaných termínů není nekonečná. Způsobů, kdy a jak vybrat členský příspěvek do konce listopadu, je mnoho. Najděte si takový, kte-

rý bude vyhovovat jak vám funkcionářům, tak vašim členům. Vzhledem k výše uvedenému je jasné, že posun termínu zaplacení členského příspěvku možný není.

Chci přerušit členství ve svazu na dobu cca dva roky bez zrušení registrace chovatele. Včelstva momentálně nemám. Lze to? A za jakých podmínek?

P. K.

U nás přerušit členství nemáme upraveno. Můžete své členství ukončit, nejlépe nezaplacením členského příspěvku. Tím se členství automaticky ukončí. Až se budete chtít vrátit, stačí se přihlásit ve své ZO. Předpokládám, že „registrací chovatele“ máte na mysli zákonnou evidenci chovatele včel podle plemenářského zákona u pověřené osoby, kterou je Českomoravská společnost chovatelů, a.s. na Hradištku (ČMSCH). Každý chovatel včel má povinnost evidovat sebe a svá včelstva u ČMSCH, bez ohledu na to, je-li členem některého spolku nebo ne. Tyto dvě věci, tj. členství ve spolku a evidenci chovatele u ČMSCH nelze slučovat. Co se týče evidence u ČMSCH, a.s., pokud budete aktivně každý rok vyplňovat své hlášení k 1. 9., i když v kolonce počet včelstev bude 0, nikdo Vás z evidence nevymaže. Jde o platné hlášení. Tuto skutečnost mi potvrdil Libor Nožina, vedoucí oddělení ústřední evidence ČMSCH, a.s. a dodal: Pokud má včelař evidováno hlášení k 1. 9. s nulovým počtem včelstev, jedná se o podané hlášení, což znamená, že jde o „aktivního“ včelaře. Takových hlášení k 1. 9. 2022 evidujeme 2125. Jsou případy, kdy včelař pošle hlášení k 1. 9. s nevyplněným počtem včelstev. I to se považuje za podané hlášení. Takových hlášení k 1. 9. 2022 evidujeme 90. V roční závěrce se ruší registrace jen u včelařů, u kterých není 3 roky po sobě evidováno žádné hlášení počtu včelstev k 1. 9.

Chtěl jsem se přihlásit do jedné z vašich základních organizací. Vyplnil jsem členskou přihlášku a poslal. Dosud mi nikdo neodpověděl. Postupuje organizace v souladu se stanovami, když nereaguje? A může mě odmítnout, aniž by mi sdělila důvod?

M.R.

Podle Stanov ČSV čl. 5 odst. 1 je členství ve svazu dobrovolné. Nikdo nesmí být ke členství ve svazu nucen a ze svazu může každý svobodně vystoupit. Dobrovolnost platí i pro základní organizace, které členy

svazu přijímají v tom, že nesmí být nuceny k přijetí zájemce o členství. Podle čl. 13 odst. 4 písm. e) stanov o přijetí nového člena rozhoduje výbor základní organizace. Z uvedeného vyplývá, že naše základní organizace nejsou povinny přijmout každého zájemce o členství. Dobrovolnost zde platí z obou stran. Jiná věc je slušnost odpovědět, poslat kandidátovi na člena sdělení s výsledkem procesu jeho přijímání za člena. Co se týče sdělení důvodu nepřijetí, ten se zájemci nemusí vysvětlovat. Opět je to stejné jako u chovatele. Chovatel také nemusí sdělit základní organizaci důvod, proč nechce vstoupit do svazu.

Rád bych se zeptal, jaký plot mám postavit na hranici se zahradou mého souseda. Ten si stěžuje, že ho obtěžují mé včely. Zahradu mám velkou a podle mého mé včely nikoho neobtěžují. Chovám jen 3 včelstva a plot zde nebyl nikdy nutný. Ale rád bych vyhověl pro dobré sousedské vztahy.

J. H.

Jestliže plotem chcete řešit přímý nálet včel, je třeba, aby plot byl neprůletný. To znamená žádný drátěný plot s velkými oky. Pokud jsou výlety úlů směřovány na Váš pozemek, nejedná se o přímý nálet včel na sousední pozemek. Pak výstavba plotu přelet včel kamkoli mnoho neovlivní. Neprímému náletu včel totiž nelze zabránit. Ale pomůže-li to sousedským vztahům, pak to smysl má.

Záleží, jaký plot chcete postavit. Na hranici mezi pozemky lze realizovat nejen oplocení, ale i zídku či živý plot. V občanském zákoníku je pro tyto hranice zaveden výraz tzv. rozhrada. Rozdíl mezi volně stojící zdí a oplocením legislativa neuvádí. Dle Wikipedie je oplocení volně stojící stavba, která má zabránit nebo omezit pohyb nepovolaným osobám nebo zvířatům za určitou hranici. Na rozdíl od zdi má oplocení jednodušší konstrukci. Volně stojící zeď je de facto stavbou, která má určitý objem a musí být založena. O opěrné zdi a o oplocení hovoří stavební zákon v § 79 odst. 2 písm. f) a § 103 odst. 1). Podle těchto ustanovení si může každý bez rozhodnutí o umístění stavby, územního souhlasu, stavebního povolení nebo stavebního ohlášení postavit plot nebo opěrnou zeď do výšky 1 metru nebo oplocení do výšky 2 metrů, které nhraničí s veřejně přístupnými pozemními komunikacemi nebo s veřejným prostranstvím, a které se nacházejí v zastavěném území či v zastavitelné ploše.

Mgr. Jarmila Machová

Diskusní fórum

Dotace, členské příspěvky, spolkový časopis...

Vážená paní předsedkyně,

v listopadovém čísle Včelařství jsem si přečetl Váš článek „Dotace jsou dobrý sluha, ale zlý pán“ a rád bych přispěl do diskuze, která bude doufám co nejširší, ale především konstruktivní.

Doba všeobecně není příznivá a je tedy logické, že ekonomické potíže se nevyhýbají ani ČSV. V kombinaci s dotačními problémy je na místě hledat způsoby řešení vzniklé situace. Zamrzelo mě, že podle Vašeho vyjádření je zájem o elektronickou verzi časopisu absolutně mizivý. Na druhou stranu stačí vzpomenout na poslední členskou schůzi, kdy jsem starším členům pomáhal s vyplňováním formulářů pro dotaci 1.D a nedivím se nezájmu o elektronickou variantu. Nechci se nikoho dotknout, ale při pohledu na členskou základnu a její průměrný věk je mi jasné, že drtivá většina členů je moderními technologiemi absolutně nepolíbená.

Musíme si ale uvědomit, že tyto technologie jsou něco, co tady s námi bude neustále a bude se dále vyvíjet. I s přibývajícím mladšími včelaři je jasné, že je bude využívat stále větší procento členské základny. Osobně jsem jednoznačně pro přechod na elektronickou verzi a myslím si, že je to do budoucna krok nevyhnutelný. V krátkosti jsem se tedy zamyslel, jaká řešení by se v dané situaci nabízela a napadá mě momentálně tolik:

- přechod na elektronickou verzi časopisu v nejkratší možné době (s ohledem na již vysoce zatížené zakázky tisku, atd.);
- tištěná varianta Včelařství jako doplňková a tedy zpoplatněná (zde se zcela ztotožňuji s Vaším návrhem uvedeným v článku);
- v případě nezpoplatnění tištěné formy mě napadá její drastické omezení. V rámci udržitelnosti nákladů přerozdělovat výtisky na jednotlivé ZO ČSV tak, aby byly všem k dispozici např. formou zápůjčky. Nebo varianta, aby časopis vycházel např. kvartálně (nebo elektronicky měsíčně a kvartálně tištěné se zásadními informacemi a formuláři);
- navýšení členských příspěvků a do budoucna pravidelná práce s jejich výší, např. meziroční navýšování o inflaci, případně navýšování pravidelně v jiném časovém horizontu;
- jako varianta pro příští rok a získání dodatečných finančních prostředků mě napadá vypsání nějakou formu „sbírky“ mezi členy. Tuto sbírku dát ve známost prostřednictvím časopisu. Případně zvázat kampaň v rámci webu jako donio.cz a do povědomí ji dostat mezi širokou nevěčelařskou veřejnost např. přes sociální sítě, kde se to dá udělat zdarma;
- na akce pořádané ČSV zavést vstupné v takové výši, která neodradí a zároveň pomůže pokrýt část nákladů na akci. Případně ke vstupnému přistoupit jako k registračnímu poplatku, kdy lze stanovit několik úrovní zahrnující např. občerstvení atd.

Rozumím tomu, že v podstatě veškeré návrhy nejsou příliš populární. Nicméně je vnímám jako kroky potřebné a kdy jindy k nim přistoupit, než v takto obtížné době, kdy jsou absolutně ospravedlnitelné.

Žijeme v době, kdy není nic zadarmo, a je potřeba k tomu tak přistupovat a podle toho se zařídit. Samozřejmě není řešením jen zvyšování příjmů, ale i snižování výdajů. V této

oblasti nejsem kompetentní cokoliv navrhnout, protože s fungováním a strukturou ČSV nejsem obeznán.

Ondřej Kuchař

Vážená redakce,

při čtení příspěvků o finančních problémech naší organizace po zkrouhnutí dotací mám, co se týká finančního řešení naší organizace, zejména pak financování časopisu, tento návrh. Včelaři, kteří chtějí opravdu pomoci a ne stát se založenými rukama, nechtějí přidávat ke své ceně medu 10 Kč, a tento výtěžek navíc poukážou na konto ČSV. Pak takto získanými prostředky (odhadem při počtu cca 50 tisíc členů s celkovým počtem včelstev 570 tisíc a při průměrném množství vytočeného medu na jedno včelstvo 20 kg) si svaz přijde i při čtvrtinové dobrovolné účasti k částce okolo 30 milionů korun. A zákazník by to dle mého ani příliš neřešil, stejně většina z nás prodává pod cenou, kterou med ve skutečnosti má.

A ještě k obsahu starých sklenic (930 ml). Argument, že se do sklenice nevejde celý kilogram kvůli přílišnému obsahu vody, neobstojí, ani u 17% medu se do sklenice celé kilo nevejde. I když nechám opravdu minimální mezeru pár milimetrů mezi hladinou a okrajem nádoby, více než 0,99 kg do ní nedostanu. Přitom se i „vycintá“ méně medu, když je nádoba větší a hladina tak nesaží příliš vysoko.

Vladimír Vašák

Dobrý den,

četl jsem reakce na můj srpnový dopis v zářijovém i říjnovém časopise. Děkuji za ně. Měsíc se s měsícem sešel a k mému překvapení čtu v listopadovém Včelařství o tom, že dotace jsou zlý pán. Když jsou – je to dobrý sluha a když nejsou – jsou zlý pán? Je pro mě milé překvapení, že co v létě nešlo, na podzim jde. Zapomenu na zářijové a říjnové výmluvy o autorských právech a technických obtížích, nezájmu členů o elektronické vydávání a nejde Bože jeho stahování. Proto plně podporuji návrh předsedkyně, že elektronický časopis by měl k dispozici každý člen a mohl by si jej stáhnout. U druhé části bych nebyl tak příkrý s tím, že kdo chce papír, si připraví. Do diskuze bych přivítal nějaké finanční modely: kolik by rámcově bylo připraveno; zda by se nedalo pracovat s modelem „buď papír, nebo elektronicky“ místo „elektronicky“ všem; dál je v úvaze, zda úplně časopis neoddělit a dát jej jako standardní předplatné ať elektronické nebo papírové a v prostoru na webu pro členy by byl pouze měsíční newsletter se základními oznámeními... Jsem ale rád, že se s tím pohne, protože mě vždycky na schůzích iritovalo tvrzení, že „ty tři/dvě stovky jsou na časopis“, a to jsem slyšel nejen od řadových členů.

Přeji nám všem, abychom krizi nejen přežili, ale třeba i trochu využili.

Vojtěch Ertl
ZO ČSV Rataje nad Sázavou

Vážená redakce,

četl jsem o zamítnutí státních dotací na časopis. Snižovat náklady by snad výrazně pomohla elektronická verze časopisu. Věřím, že dnes už velká část členů by to uvítala (ten průzkum už přece proběhl). Je mi sice už 70 let, ale bylo by to pro

mne lepší než tištěný časopis, pokud bych navíc měl možnost si kopírovat zajímavé části textů a obrázky a ukládat si je.

Všichni takoví členové mají jistě alespoň e-mail, ne-li datovou schránku. Alespoň v mém obvodu jej mají všichni.

Jaroslav Humpolíček

Dobrý den,

nejsem ekonom, ale po diskuzi se členy spolku posílám připomínky k hospodaření ČSV a dotacím.

- 1) Navrhujeme zrušit Krajské výbory ČSV, které jsou jen zbytečným článkem v hierarchii ČSV a v systému dotací a jinak s nimi spolky do styku nepříjdou. Okresní organizace mají svého zástupce v republikovém výboru ČSV.
- 2) Časopis Včelařství posílat jen důvěrníkům – byla by to odměna za jejich činnost a sami nejlépe vědí, co předat členům. Pro ostatní členy ČSV by byla elektronická verze a možnost doplnění papírové verze.
- 3) Zvýšení členského příspěvku maximálně o 100 Kč (33%) je třeba schválit výraznou většinou (těsná většina je špatně). V našem spolku jsme členský příspěvek pro ZO neměnili, ale navrhli jsme příspěvek na včelstvo, který přináší stejnou částku a je rozumnější vzhledem k hospodaření včelařů a dotaci 1.D. Členové ho na výroční členské schůzi schválili naprostou většinou.

Jiří Kudrna
ZO Nový Hrozenkov

Ad zdraví včel

Vážená redakce,

jelikož jsou u nás v základní organizaci po dvou letech opět úhyny a to vlivem DWV (virus deformovaných křídel), obracím se na vás s prosbou. Pro to, abych byl v obraze, tak jsem zakoupil knihu pana Ing. Jana Peterka: DWV-B Hlavní příčina úhynů včelstev v srdci Evropy. Po přečtení knihy mám v sobě stín pochybnosti, zda opravdu s ošetřováním včelstev, myšleno tlumením roztoče Varroa destructor, jdeme správnou cestou.

Články a knihy, které neprošly recenzním řízením, obsahují často různé domněnky, a je nutné je číst velice obezřetně. Ani fundovaní odborníci se neshodují v názoru na patogenitu jednotlivých variant viru DWV pro včely. V čem se ale odborníci shodují, je fakt, že tlumení varroázy je hlavní a naprosto nezbytná součást správné včelařské praxe. Proti varroáze, na rozdíl od virů, máme osvědčené a schválené prostředky a postupy. Škála těchto prostředků zahrnuje jednak vlastní potírání parazitů registrovanými přípravky, ale také postupy selekční, tedy výběr včelstev, která lépe nákazám vzdorují (viz materiály Uznávaného chovatelského sdružení včely medonosné krajské).

Můj druhý dotaz se týká kyseliny mravenčí (Formidol 41 a 81). A to její expirace a zároveň možnosti resistance roztoče na kyselinu mravenčí? Za druhé, je možné kyselinu použít i po expiraci, nebo zde dochází k nějaké oxidaci kyseliny a tím ke snížení její účinnosti?

(Oba dotazy zaslal přítel Jiří Sprostý ze ZO ČSV Libštát a byly součástí jeho dopisu publikovaného ve Včelařství č. 11, str. 371)

Údaj o expiraci každého léčiva je vlastně záruka, že v uvedeném období (za předpokladu dodržení příbalové informace) výrobce zaručuje jeho plnou účinnost. V případě léčiv na bázi kyseliny mravenčí se jedná hlavně o její koncentraci a dávku. Samotná kyselina mravenčí je za běžných teplot velmi stabilní a nijak se chemicky nemění (oxidace nepřichází v úvahu).

Rezistence roztočů vůči kyselině mravenčí nikdy nebyla pozorována a ani se nepředpokládá, že by se mohla vytvořit. Mechanismus působení par kyseliny na roztoče souvisí s dýcháním, tedy s výměnou kyslíku a oxidu uhličitého v těle. Zjednodušeně řečeno, nelze se naučit žít, aniž bychom dýchali. Ani roztoči to nedokážou.

Ing. Dalibor Titěra, CSc., VÚVČ, Dol

Ad kyselina šťavelová a mravenčí

V červencovém a srpnovém Kalendariu, jehož autorem byl př. Blahoslav Melhuba, se objevily zmínky o léčení kyselinou šťavelovou a mravenčí, které se staly předmětem poměrně obsáhlé diskuse mezi včelaři. O stanovisko k dané problematice jsme požádali Ing. Dalibora Titěru.

Léčení kyselinou šťavelovou používám pouze jedenkrát v roce – buď počátkem prosince, v bezplodném období, kdy aplikuji pokap do obsednutých plástových uliček (koncentrace 3,5% kyseliny šťavelové v roztoku vody a řepného cukru), nebo v létě, v červnu či červenci kyselinu šťavelovou rozpuštěnou v glycerinu. Vycházel jsem z přednášek a odborných článků doc. Antonína Přídala z Mendelovy univerzity, MVDr. Zdeňky Klímy, Leopolda Matěly i jiných odborníků. Z jejich zkušeností vyplývá, že léčení kyselinou šťavelovou v kombinaci s glycerinem má stejnou účinnost jako pokap, ale nepůsobí negativně na plodování včelstva. Podle mého názoru v období horkých letních dnů je použití „šťavelky“ ke včelám šetrnější než aplikace kyseliny mravenčí, je však nutné dodržovat zásady bezpečného nakládání s kyselinami. Uvedený způsob léčení, který vyvolává okamžitý léčebný spád, používám již několik roků.

Používání jiných, než registrovaných léčivých přípravků a metod jejich aplikací, nelze doporučovat. Za případné škody na včelách, včetně produktů a životním prostředí odpovídá ten, kdo je provádí.

Často se v různých diskusích používá pojem účinnost léčení, účinnost přípravku. Ale téměř nikdy není účinnost doložena, protože ani nebyla správně stanovena. Účinnost se zpravidla vyjadřuje v procentech. Teoreticky stoprocentně účinný postup musí zlikvidovat všechny parazity. Neúčinný postup má účinnost 0%. V praxi je většinou je účinnost něco mezi tím a stanovuje se následovně. Musíme znát přesně, kolik parazitů bylo v pokusném včelstvu před léčením (A), a kolik jsme jich testovaným postupem zlikvidovali (B). Účinnost (U) je podíl zabitých roztočů (B) z těch všech na začátku, tedy $U = B/A * 100$. Jenže nejsme schopni změřit hodnotu A, takže si pomáháme tak, že ji dopočítáme z hodnoty (C), tedy z počtu těch roztočů, kteří testované ošetření přežili a ničím je následně nějakou jinou, pokud možno stoprocentní metodou. Pak platí, že $A = B + C$ a účinnost $U = B/B + C$. To ovšem ještě komplikuje skutečnost, že denně se líhnou roztoči z plodu. Jediné na včelstvech bez zavíčkovaného plodu se můžeme dobat výsledků, které o účinnosti ošetření něco vypoví.

Když se zkouší všelijaká ošetření, jejich varianty a kombinace a účinnost se neměří tak, jak jsem se pokusil výše popsat, ale například jen

podle spadu na dně, jsou výsledky jen hrubý odhad. Ten může být zatížen takovou chybou, že se přání stane otcem myšlenky. Chovatelé uvěří v účinnost, která se při dalších opakováních nepotvrdí a může nastat velké zklamání.

Ing. Dalibor Titěra, CSc., VÚVČ Dol

Ad Plasty a dřevo

Vážený čtenáři,

chtěl bych reagovat na sloupek Ad Plasty a dřevo od pana Jana Šmída v Diskusním fóru (Včelařství č. 11/2022, str. 369). Konkrétně na domněnku, že Ing. Václav Smělý na sklonku života došel k názoru, že včela do umělé hmoty nepatří.

Jelikož jsem měl tu čest s panem Smělým, mým vyženěným dědou, poslední čtyři roky společně včelařit, tak jsem nikdy nezaznamenal, že by zpochybil nebo dokonce litoval rozhodnutí včelařit v tlustostěnných polystyrenových úlech. Kladl mi na srdce, že vývoj musí pokračovat, a proto jsem mu na jeho žádost vytvořil digitální model a technické výkresy úlu a nástavku. Domnívám se, že kdyby ještě žil, tak by se vůči tomuto tvrzení jistě vyjádřil svým typicky svérázným způsobem.

Vít Suk

Ad včely na střeše

Vážená redakce,

tak jsem se na vlastní oči přesvědčil, že stále platí: Slibem nezarmoutíš. Slíbil jste otisknutí mé krátké reakce na toto téma ve vydání 10/2022. V říjnovém čísle jsem svůj příspěvek nenašel, ale byla tam reakce SVS, tak jsem si řekl, že nebylo místo a otisknou to 11/2022. A místo mého příspěvku jsem v čísle 11 našel rádooby chytrou reakci přítele Temla, který o chovu včel na střeše ví zřejmě pramálo.

Přístup redakce k tomuto tématu mi přijde velmi jednostranný. Přítel Šmíd dostal v čísle 8/2022 k dispozici dvoustranu, kde prezentuje svůj ničím nepodložený názor. Nebo má se střešním včelařením zkušenosti?

Ostatně jeho úvahy o uvolňování škodlivých látek ze střešní krytiny jsou také nesmyslem, neboť tyto by se musely ukládat přes zasítované dno do vosku a v rozbořech a vyšetření medu, která provádí SVS, by se objevily.

V čísle 9/2022 dostal přítel Sláma prostor k negativnímu vyjádření na téma včely na střeše. Jiřího Slámy si velmi vážím, a přesto s ním v některých částech příspěvku nemohu souhlasit. Když se totiž nad naším současným včelařením zamyslíme nezaujate, dospějeme k závěru, že kromě brtí neexistuje ideální stanoviště a způsob včelaření příznivý pro včely. Vždy se jedná o kompromis. Kompromisy musí tedy dělat i přítel Sláma. Já také nesouhlasím s včelařením s pevnými dny, které přítel Sláma propaguje, ale určitě neodsuzuji.

Vladimír Sieber

Chtěl bych připojit svůj názor k včelaření na střechách. Jsem jedním z „hříšníků“, který má jedno ze stanovišť na střeše v Praze, takže mohu srovnávat včelaření na střeše s včelařením v zastíněném včelíně pod stromy v Praze. Včelařím teprve od roku 1983, takže se stále učím.

Včelařit se dá i na střeše, avšak je třeba pro včely vytvořit přijatelné podmínky. Pokud jsou úly zastíněné před poledním sluncem a blízko úlů mají včely k dispozici vodu, tak se jim na střeše daří. Ani v těch nejteplejších dnech nebyly včely vyvěšené na česnech. Jediným problémem na střeše je větrné prostředí, které bohužel nelze ovlivnit. Ale z vlastní zkušenosti za těch 8 let, co včelařím na střeše, jsem zjistil, že to včely zvládnou. Ani argument menší

snůšky na střeše u mě neobstojí, protože mohu srovnávat s pozemním stanovištěm. Většinou je to srovnatelné a v loňském roce byla snůška ze střechy dokonce vyšší. Když se totiž nad naším současným včelařením zamyslíme nezaujate, dospějeme k závěru, že kromě brtí neexistuje ideální stanoviště a způsob včelaření příznivý pro včely. Vždy se jedná o kompromis. Zaráží mě, že se nikdo nepozastaví nad stanovištěm „profíka“, který má 40 včelstev na holé louce bez kousku stínu.

Vladimír Sieber

Ad Hrr na mor!

Dobrý den, chtělo bych tímto dopisem zakončit mé příspěvky do časopisu Včelařství, z nichž některé byly otištěny až po mé urgenci (vyjádření redakce viz Včelařství č. 10, str. 336). Jelikož jsem se ani já společně se zainteresovanými kamarády včelaři, kdy jsme nazvali akci Hrr na mor nafouknutou bublinou, ani čtenáři časopisu Včelařství, nedozvěděli od pana Ověřáka (pokud je JUDr., jak se prezentuje na svých webových stránkách, tak se omlouvám) celkový finanční rozbor celé námi zpochybněné akce, jak slíbil, tak jsme podle ust. §2 odst.1 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, požádali MHMP o sdělení výše poskytnutých financí, které byly provedeny ve 3 fakturách. Dovolují si tedy uvést všem obecně jednotlivé hlavní položky, vyčíslené firmou ROSTAAPI s.r.o., které tato „Hrr akce“ stála daňově poplatníky a se kterou jsme od počátku nesouhlasili:

– transportní obaly + zřízení odběrných míst	20 000 Kč
– poštovné + e-mailová pošta apod.	109 000 Kč
– vyšetření vzorků	53 000 Kč
– ostatní	137 000 Kč
Celková částka cca	319 000 Kč

Těto akce se zúčastnila méně než 1/3 (nebo chcete-li více než 1/4) včelařů. A co vypovídají výsledky? Zhola nic! Jaká je situace u zbývajících 70% včelařů? Pokud tedy v budoucnu je ochotný MHMP poskytnout finanční prostředky ze státního rozpočtu na vyšetření MVP, tak ať je poskytnete účelně laboratorům při jednotném a povinném odevzdání měli od všech včelařů. Vše by se však mělo odehrávat pod hlavičkou ČSV (proto jsme členy) a ne pod nápadem jedince. Ostatně by od ČSV bylo vhodné seznámit včelaře, jak se k celé akci staví, jakým způsobem proběhlo výběrové řízení „zainteresovaných“ a na jakém podkladě předal ČSV osobní údaje včelařů těmto vyvoleným?

Doufáme tedy v to, že se příští rok nedočkáme podobné kulišárny, kterou vymyslí Franta, Lojza nebo Pepík. Mohlo by to však inspirovat i ostatní včelaře (nad dalšími nemocemi včel), rybáře, zahrádkáře a další. Máme snad ČSV od toho, aby hájil zájmy včelařů, a ne aby přenášel pravomoci na jednotlivce, potažmo s.r.o. Proto již žádné panické Hrr na mor, ale systematický postup se zachováním všech pravidel ČSV v otázkách kompletního přístupu ke včelám. O vynaložených nákladech ať si udělá obrázek každý včelař sám. Já přeji, s partou všech kamarádů, všem poctivým včelařům radost ze včel a všem hlavně hodně zdraví.

Ing. Jiří Šneller

Poznámka redakce

Od vydání říjnového čísla dorazila do redakce řada názorů a ohlasů týkajících se akce Hrr na mor. Vzhledem k tomu, že na stránkách časopisu musíme dát prostor i dalším článkům a tématům, budeme se těmto ohlasům věnovat v příštím čísle.

Dvoustranu připravil: Petr Kolář

Ohlédnutí za Trenčínem 2022

Navazují na článek paní předsedkyně v minulém čísle o XXII. Mezinárodní konferenci zlepšovatelů a vynálezců ve včelařství spojenou s mezinárodní výstavou. Mám v úmyslu se věnovat technické části realizace zlepšováků a vynálezů, která je nedílnou součástí této významné akce.

Úvodem se podíváme do historie racionalizačních výstav. V šedesátých až osmdesátých letech měli pokrokoví včelaři často představu, jak by s daly řešit pro-

blémy s využitím nových včelařských pomůcek ke zlepšení podmínek včelařského provozu. V tehdejší době neměli možnost se podívat do pokrokového světového vče-

lařství, neměli možnost osobních návštěv. Kontakt přes časopisy, katalogy apod. byl omezený, nemluvě o možnosti něco nakoupit. Taková byla realita doby železné opony a reálného socialismu. Pokud chtěl včelař uskutečnit svůj sen, řešil ho amatérsky cestou pokus – omyl.

Šikovným včelařům, řemeslníkům a domácím kutilům nezbyvalo než se pustit

Stánek Drgáň – Na levém úlu vidíme očkový pylochyt, na pravém očkové krmítko
Foto: Josef Šroll

Liebig dno – Liebigovo dno je rozděleno na čtyři oddíly tak, aby čtyři sekce v nástavku spolehlivě zamezily průchodu včel mezi jednotlivými sekcemi
Foto: Jaroslav Pásler

do realizace nápadů v podstatě svépomocí. Zrodila se početná generace výzkumníků a zlepšovatelů, takže v době do devadesátých let nebylo tak velkým problémem obsadit racionalizační akce smysluplnými exponáty. Průkopníky konferencí zlepšovatelů byli Jaroslav Antes, tehdejší předseda racionalizační komise při ČSV a Eduard Kaňka, pracovník sekretariátu ČSV. Ze známých aktivních zlepšovatelů můžeme vzpomenout přátele Miroslava Zeleného, bratry Sapáky, Františka Blažka, Miroslava Segetu, Jaroslava Jindru, Jana Kolomého, Miloslava Havlíka, Vladimíra Novotného, Pavla Buřinského, Jozefa Eliáše, Gabriela Němčíka, Dušana Dedinského a dalších, kteří dodali exponáty na celou řadu výstav.

Dnes se pro všechny zájemce o včelařské pomůcky a zařízení otevřel prakticky celý svět, pomocí internetu lze získat informace a také nakupovat. Tato skutečnost ale klade na zájemce znalost požadavků na zařízení – pomůcku. Ne všechny firmy nabízejí včelařům to nejlepší, zájemce především o nákladnější zařízení by si měl ověřit jejich kvalitu prostřednictvím zasvěcených

referencí. Způsob opatrování pomůcek a zařízení se dnes výrazně změnil.

Výše uvedené vysvětlení je dle našeho názoru příčinou současného problému se získáváním exponátů. Pro zdárný průběh podobných akcí v budoucnosti bude nutné změnit způsob práce a spíše spoléhat na osobní kontakty.

V termínu trenčínské výstavy a konference se přihlásilo do sekce včelařské pomůcky a zařízení 11 vystavovatelů s 16 exponáty, v průběhu hodnocení byly zařazeny další čtyři exponáty. Hodnocení provedla čtyřčlenná komise, 3 zástupci slovenské strany a jeden zástupce české strany s těmito výsledky:

1. Očkový pylocht Lubomíra Drgáně
2. Ruční etiketovačka Jozefa Eliáše
3. Liebigovo dno SOŠ pod Bánošom BB
4. Očkové krmítko Lubomíra Drgáně

Popis exponátů nejen vyhodnocených je podrobněji uveden v popiskách fotografií.

Vlastní mezinárodní konference probíhala v sobotu, součástí jejího programu bylo vyhodnocení 17. ročníku soutěže o nejlepší med, pyl, vosk, medovník a me-

dovinu organizovaného SZV. Čas pro přednes referátů se tak významně zkrátil. Referáty byly přihlašovány a rozděleny do pěti sekcí: Plemenářská práce a chov matek; Včelí produkty, získávání, zpracování a apiterapie; Choroby a nákazy včelstev; Včelařské zařízení, pomůcky a ošetřování včelstev; Profesionální včelaření. Na konferenci byly referáty rozděleny do skupin, ale chyběly úvodní referáty k tématům. Na minulých konferencích byla každá sekce zahájena úvodním referátem vedoucím sekce, kde byly účastníci konference seznámeni se současnou úrovní poznatků v dané problematice. Bohužel tyto úvodní referáty v Trenčíně chyběly. Bez diskuzí nejvyšší úroveň měl referát Doc. MVDr. Juraje Toporčáka o využívání léků ve světovém včelařství a rizicích jejich zneužití se zaměřením na slovenské a české podmínky. To byla v podstatě přednáška pro praktické včelaře v současné době velmi potřebná. Byly probírány příčiny včelích nemocí a zásady používání léčiv.

Dr. Ing. František Kamler

Etiketovačka – Ruční etiketovačka umožňuje přesné umístění etikety na sklenici

Foto: Jozef Eliáš

Zrcadlo – Marian Mečiar vystavoval parabolický koncentrátor zrcadlo sluneční energie

Foto: Josef Šroll

Šroll – Josef Šroll vystavoval zabezpečovací zařízení určené proti krádeži včelstev s napojením na mobil

Foto: Josef Šroll

Doc. MVDr. Juraj Toporčák dokáže při svých přednáškách zaujmout každého včelaře

Foto: Petr Kolář

Nejlepší fotografie soutěže na téma „Včelaříme 150 let“ jsou vybrány

Předsednictvo Republikového výboru ČSV na svém červencovém zasedání vyhlásilo v rámci oslav 150 let vzniku ČSV fotografickou soutěž „Včelaříme 150 let“. Dne 5. 10. 2022 se sešla komise ve složení Veronika Souralová z Czech Photo, o.p.s., Augustin Uváčik a Mgr. Jarmila Machová z ČSV, aby vybrala nejlepší fotografie.

Soutěžilo se ve dvou kategoriích:

- I. Včelaříme 150 let (téma velmi široké, mohl jím být život včel, včely v přírodě, práce včelaře se včelami, úly, včelnice, včelíny...)
- II. Včely v detailu (fotografie spíše zkušených fotografů při využití moderních technologií fotografování)

Soutěže se zúčastnilo 28 autorů, kteří přihlásili celkem 134 fotografie. Absolutním vítězem soutěže, tj. vítězným autorem top fotografie z obou kategorií se stal Ladislav Strouhal s fotografií „V krokusu“. Vítězná fotografie je zobrazena na kalendáři pro rok 2023. Hlavní cenou pro absolutního vítěze je poukaz na víkendový pobyt pro

Včely v detailu

1. Ladislav Strouhal	V krokusu (absolutní vítěz)
2. Zdeněk Čejka	Včela v záři reflektorů
3. Veronika Pilařová	Včelka
3. Alena Kanková	Když jednotlivec tvoří společnost (čestné uznání)
5. Kateřina Kroniková	Včelka na krásence (čestné uznání)

1. místo: Ladislav Strouhal „V krokusu“ (absolutní vítěz soutěže)

2. místo: Zdeněk Čejka „Včela v záři reflektorů“

3. místo: Veronika Pilařová „Včelka“

4. místo: Alena Kanková „Když jednotlivec tvoří společnost“ (čestné uznání)

5. místo: Kateřina Kroniková „Včelka na krásence“ (čestné uznání)

dvě osoby v hotelu Monínec. Poukaz věnoval partner soutěže společnost Trigema a.s.

Celoroční volnočasový Areál Monínec přináší radost všem milovníkům rodinného ubytování, přírody, adrenalinu,

letních i zimních sportů, ale také luxusu, kvalitního jídla a odpočinku v podobě wellness či venkovního koupání. Najdete ho na Javorové skále 80 km jižně od Prahy na pomezí Středočeského a Jihočeského

kraje nedaleko města Sedlec-Prčice. Více informací najdete na webových stránkách www.moninec.cz.

Ostatní úspěšní autoři obdrželi věcné ceny. Slavnostní předání proběhlo v SOUV-VVC, o.p.s. v Nasavrkách.

Děkujeme partnerům soutěže: Veronice Souralové, známé fotografce přírody a hlavně hmyzu včely nevyjímaje a také autorce knížky pro děti Včelí domeček aneb prázdniny v úlu, a společností Czech Photo, o.p.s. a Trigema, a.s.

Děkujeme samozřejmě také všem, kteří se soutěže zúčastnili a obohatili tak náš archiv fotografií.

Mgr. Jarmila Machová

1. místo: Žaneta Horáková „Medový déšť“

2. místo: Ladislav Strouhal „Práce včelaře“

3. místo: Kamil Kaulich „Sv. Ambrož v bílém“

Včelařime 150 let

1. Žaneta Horáková Medový déšť
2. Ladislav Strouhal Práce včelaře
3. Kamil Kaulich Sv. Ambrož v bílém
4. Zdeňka Teclová Kamínky (čestné uznání)

4. místo: Zdeňka Teclová „Kamínky“

Vánoční medové inspirace

Vánoce klepou na dveře, takže je nejvyšší čas myslet na sladkosti, které ozdobí vánoční stůl. Vybrali jsme několik tradičních a možná i méně tradičních receptů, které jistě ocení nejedna naše hospodyňka-včelařka. Mezi ingrediencemi potřebnými k přípravě nejrůznějších laskominek nemůže samozřejmě chybět med.

Tradiční medovník

Těsto:

250 g másla
300 g cukru krystal
3 lžice medu
3 vejce
1 lžička jedlé sody
400 g hladké mouky

Krém:

1 plechovka slazeného kondenzovaného mléka
300 g másla

Ve vodní lázni rozpustíme máslo, přidáme vejce a pak postupně přidáváme cukr, med, mouku a jedlou sodu a zpracujeme hladké těsto, které mícháme ve vodní lázni tak dlouho, dokud nezezlátne. Těsto rozdělíme na šest dílů, z nichž vyválíme na pečícím papíře placky (je dobré si tvar předem vyznačit, třeba dortovou formou). Placky pečeme ve vyhřáté troubě asi sedm minut. Upečené placky úhledně okrajíme, okrajky poté použijeme na zdobení.

Mezitím vaříme nejlépe v tlakovém hrnci plechovku s kondenzovaným mlékem, a to asi hodinu, čímž mléko zkaramelizuje (když nepoužijeme tlakový hrnec, vaříme plechovku dvě hodiny). Necháme vychladnout, pak plechovku otevřeme a mléko všleháme do másla. Krém postupně mažeme na vychladlé placky, z nichž sestavíme dort, který na závěr celý potřeme krémem a ze všech stran posypeme rozdrobenými zbytky placek, do nichž můžeme přimíchat nasekané oříšky. Dort necháme do druhého dne uležet v chladničce.

Židovský medovník

300 g mouky
1 lžička mletého zázvoru
1/2 lžičky mletého nového koření
1/2 prášku do pečiva
100 ml medu
2 vejce
4 lžice pískového cukru
3 lžice oleje
4 lžice teplé vody
100 g mandlí

V míse utřeme vejce s pískovým cukrem do pěny a přidáme olej a med. Přidáváme postupně mouku smíchanou s novým kořením, zázvorem a práškem do pečiva, střídavě s lžicemi teplé vody, vymícháme těsto, které rozetřeme do formy, posypeme oloupanými mandlemi a cca hodinu pečeme v mírně vyhřáté troubě.

Cukroví s ořechy

500 g hladké mouky
10 ml vody
250 g medu
125 g másla
1 vejce
1 lžička prášku do pečiva
1 lžička skořice
100 g půlek vlašských ořechů na ozdobu

Ve vodě svaříme med a nalijeme ho asi na 400 g mouky a promícháme. Přidáme změkklé máslo a znovu dobře promícháme. Po vychladnutí přidáme zbytek mouky, vejce, prášek do pečiva a skořici a promícháme. Vzniklé řídké těsto necháme do druhého dne odležet. Poté lžičkou tvoříme kopečky na pečícím papírem vyloženém plechu a ozdobíme je půlkou ořechu. Upečeme je ve středně vyhřáté troubě.

Medové pusinky

1 bílek
1/2 hrnku medu

Bílek ušleháme ve šlehači, poté do něho v poslední fázi šlehání postupně přidáváme med a šleháme do tuha. Lžičkou tvoříme hromádky, které klademe na pečícím papírem vyložený plech a v mírně vyhřáté troubě upečeme, respektive usušíme.

Ovesné kokosové pusinky

200 g ovesných vloček
100 g kokosu
2 lžice medu
1 vejce
100 g másla

Ovesné vločky umeleme na masovém stroju a smícháme s medem, kokosem a máslem v tuhé těsto, ze kterého vytvoříme kuličky. Na vymazaném plechu vyloženém pečícím papírem je upečeme do růžova.

Perníkové sušenky

250 g hladké mouky
10 g prášku do perníku
100 g moučkového cukru
80 g másla
60 g tekutého medu
1 vejce
Poleva:
180 g moučkového cukru
2 lžice rumu, 2 lžice vroucí vody

Mouku s práškem prosejeme na vál, přidáme cukr, máslo, vejce, med a zpracujeme těsto. Necháme v chladu odpočinout, poté vyválíme plát asi 3 mm silný, vykrajujeme libovolné tvary, které na plechu vyloženém pečícím papírem zvolna upečeme. Vychladlé poléváme rumovou polevou, kterou si připravíme z cukru, rumu a horké vody.

Turecký med s mandlemi

240 g cukru
135 g medu
asi 150 ml vody
4 bílky
300 g sekaných mandlí

Do nádoby s medem nasypeme cukr, vše zalijeme studenou vodou a necháme úplně rozpustit. Poté nádobu přistavíme na oheň a zahříváme. Cukrovou hmotu svaříme na nit, aby vznikla hustá táhnoucí se směs. Mezitím ušleháme z bílků tuhý sníh, opatrně do něj přilijeme horkou cukrovou hmotu a šleháme na ohni ještě asi 8 minut. Pak necháme směs vychladnout. Po vychladnutí hmotu opět přistavíme na oheň a vařečkou ji obracíme ode dna, až je hodně hustá. Přisypeme rozsekané mandle a necháme ztuhnout. Z vychladlého medu sekáčkem oddělujeme kousky.

Medový marcipán

500 g cukru moučka
1 lžice mandlové tresti
3 lžice medu
250 g sušeného mléka
3 lžice vody

Do mísy vsypeme cukr, sušené mléko, přidáme med, vodu a mandlové aroma. Vše dobře propracujeme, nejlépe rukama namočenými ve studené vodě. Z tuhé hmoty tvoříme různé tvary, podle potřeby hmotu obarvíme potravinářským pečivem. Chceme-li tvořit hříbečky, část hmoty obarvíme kakaem, ze kterého děláme kloboučky, z bílé hmoty nožky.

Rumové kuličky

6 lžic rumu
1/2 hrnku medu
500 g mletých vlašských ořechů
1 sáček dětských piškotů

Smícháme všechny přísady. Pomocí lžičky tvoříme malé kuličky.

Malostranské perníčky

400 g hladké mouky
2 vejce
250 g cukru
70 g másla
100 g medu
2 lžice kakaa
perníkové koření nebo mletý badyán
hřebíček
skořice
citrónová kůra
1 lžička jedlé sody,

Z mouky, cukru, másla, medu, kakaa, vajec a koření zpracujeme těsto, které necháme přes noc odpočinout, a druhý den vyválíme plát, z něhož vykrajujeme různé tvary a pečeme je ve vyhřáté troubě.

Medové perníčky

500 g hladké mouky
100 g másla
250 g medu
130 g moučkového cukru
½ prášku do pečiva
2 lžičky perníkového koření
1 vejce
1 lžička kakaa
1 vejce na potřetí
Cukrová poleva:
250 g moučkového cukru
šťáva z 1 citronu, 1 bílek

V hrnečku rozehřejeme máslo, opatrně přidáme med a cukr, rozpustíme a necháme

vychladnout. Mezitím prosejeme na vál mouku s kypřicím práškem a perníkovým kořením, vytvoříme důlek, rozklepneme do něj vejce, přidáme kakao a vychladlé máslo s cukrem a medem a všechny přísady zpracujeme v tuhé hladké těsto, které necháme alespoň hodinu v chladu odpočinout. Pak z něj vyválíme plát o tloušťce asi 5 mm a vykrajujeme žádané tvary, které potíráme rozšlehaným vejcem a pečeme ve vyhřáté troubě na vymazaném nebo voskovým papírem vyloženém plechu ve středně teplé troubě. Upečené perníčky ozdobíme cukrovou polevou.

Poleva:

Cukr šleháme s bílkem v misce asi 30 minut. Během šlehání postupně přidáváme citronovou šťávu tak, aby vznikla vláčná hustá hmota konzistence medu. Pak odstříháme růžek malého mikrotenového sáčku, naplníme jej polevou a tenkým pramínkem zdobíme perníčky.

Rumové perníčky

500 g hladké mouky
200 g cukru moučky
½ balíčku perníkového koření
2 lžice kakaa
2 vejce
100 g másla
1 lžička jedlé sody
3 lžičky rumu
100 g medu
Poleva:
1 bílek
180 g práškového cukru
1 lžička solamylu nebo maizeny
1 lžice citrónové šťávy

Vypracujeme těsto a necháme ho 24 hodin odpočinout v ledničce. Poté opět propracujeme, rozválíme na placku a vykrajujeme tvary, které před pečením potřeme vlažnou vodou. Pečeme v předehřáté troubě při teplotě 200 °C a po upečení ještě teplé potí-

ráme vajíčkem. Nebo poléváme polevou, kterou si připravíme smícháním všech surovin.

Skořicové perníčky

500 g mouky
125 g medu
1 lžička skořice
1/2 lžičky drceného hřebíčku,
špetka kardamonu,
kůra z 1/2 citronu,
15 g másla
2 malá vejce
1 lžička jedlé sody
1 lžička rumu
Na polevu:
250 g moučkového cukru
šťáva z 1 citronu
skořice

Med, kardamon, hřebíček, kůru z citronu smícháme a uvedeme do varu. Polovinu mouky vsypeme do nádoby, přidáme horký med, máslo a zpracujeme těsto. Přidáme ušlehaná vajíčka. Zbytek mouky smícháme se sodou, v rumu rozpustíme a zapracujeme do těsta. Potom těsto necháme v chladu celý den. Znovu propracujeme, rozválíme na pomoučeném válu, vykrajujeme různé tvary, které pečeme ve středně vyhřáté troubě. Za tepla poléváme polevou z cukru, skořice a citrónové šťávy.

Staročeské perníčky

500 g hladké mouky
150 g moučkového cukru
150 g medu
80 g másla
2 vejce
2 žloutky
250 ml mléka
1 prášek do perníku, 1 lžička jedlé sody
Poleva:
2 bílky
2 lžice škrobové moučky
½ lžičky octa
250 g moučkového cukru

Utřeme máslo s cukrem, přidáme med a vejce se žloutky a třeme do pěny. Mouku, prášek do perníku a sodu smícháme a postupně přidáváme až vznikne hladké těsto. To necháme přes noc odležet v lednici. Pak těsto rozválíme na 1 cm silný plát, z něhož vykrájíme tvořítky různé tvary, rozložíme je na pomaštěný plech a potřeme cukerným roztokem. Upečeme a horké, ještě na plechu, znovu potřeme cukerným roztokem a vychladlé zdobíme polevou, tu si připravíme tak, že všechny suroviny utřeme dohladka.

Dvoustranu připravila: Marie Formáčková

Získávání kvalitního vosku z víček po medobraní

Získávání kvalitního včelího vosku je dnes nejen věcí technologickou, ale i náročnou na energii s její současnou cenou. Ve včelařské praxi je využíváno mnoho metod a způsobů získávání vosku. Vše závisí na možnostech včelaře získat pomůcky – zařízení, na provozních prostorách a v neposlední řadě na velikosti provozu – množství zpracované suroviny.

Nejefektivnější způsob získávání voští z vyřazených souší je jejich ponořování do vařící vody v kotli vytápěném dřevem, drátkování zůstane neporušené, směs vosku a košilek sbíráme z hladiny a separujeme vosk v ručním lisu nebo lépe u větších množství v elektrické odstředivce. Získáváním vosku na včelařském provozu ve spojení s výrobou mezistěn z vlastního vosku, je to nejspolehlivější způsob boje proti falšování mezistěn přidáváním parafinu.

Produkce vosku, i když teoreticky vypočtená, je ale možná a je značně vysoká. Na 100 kg medu můžeme získat 1 kg vosku z víček, včelstvo při průměrné stavbě 4 mezistěn přidá minimálně 10 dkg vosku. Při ekonomickém výnosu medu 30–50 kg je

celková produkce vosku cca 0,5 kg na včelstvo. Nej kvalitnější vosk je možno získat z víček po medobraní, vyplatí se ho získávat odděleně od získávání vosku z voští. Je mnoho způsobů zpracování víček, někteří včelaři víčka namočí, ručně vytvoří koule, vymačkají medovou vodu. Víčka v kouli bez medu zpracují na vosk, medovou vodu je možno použít při přípravě cukerného roztoku. Využití pro výrobu medoviny je problematické, chuť propolisu z víček nezmizí.

Jak to dělám já? Víčka z odvíčkovacího talíře operu ve dvou vodách (využití pro přípravu cukerného roztoku, krmit takovým roztokem až později večer, je pro včely silně atraktivní), víčka v pytli z uhelonu (S18 – S-20) ohřejí párou, získaný

vosk je možné přehřát na vodě. Takto získaný vosk vykazuje vysokou kvalitu a lze ho mimo jiné použít k výrobě mezistěn. Ve svém provozu dělám mezistěny z vosku z víček a ještě mi zůstanou tohoto vosku významné přebytky.

Podrobný popis mnou presentovaného postupu uvádím v následujícím souboru fotografií s podrobnějšími popiskami. Na okraj, ročně získávám z víček 15–20 kg kvalitního vosku.

Dr. Ing. František Kamler

Foto: autor

3. Sud postavím, vyměním plné víko za děrované

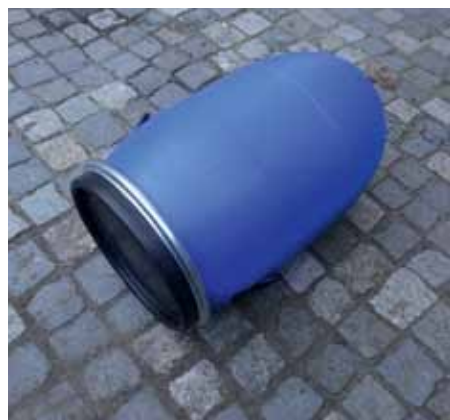
5. V sudu zbydou opraná víčka, jsou sypké konzistence, nasypu je do pytle z uhelonu a umístím do parního separátoru

1. Odkapaná víčka z talíře nasypu do 60litrového umělohmotného sudu, zaleji cca 25 litry vody a uzavřu víkem

4. Sud obrátím nad sběrnou nádobu a nechám vykat. Maceraci víček opakují ještě v jedné vodě

2. Sud položím a v průběhu 24 hodin ho několikrát kroucením obrátím, med se z víček uvolní a přejde do vody

6. Používám parní duplikátor jako separátor s vyvíječem o výkonu 5 kW

7. Vlevo je vosk získaný přes pytel z uhelonu, vpravo bez uhelonu

Optimální označování vzorků měli funkcionářům a informace v CIS

Opět nadešel čas, kdy se budou odevzdávat vzorky měli našim funkcionářům na vyšetření na varroázu a mor včelího plodu. Toto vyšetření je jednou z nejdůležitějších akcí v průběhu roku a určuje celkový stav včelstev v rámci celé České republiky.

Systém CIS již několik let obsahuje modul na zadávání vzorků měli ze stanovišť. Funkcionář musí jednotlivé vzorky zadat k jednotlivým stanovištím a vygenerovat žádanku do laboratoře. CIS umí vygenerovat žádanku na varroázu a mor včelího plodu (MVP) v jednom kroku. Pro každý typ vyšetření jsou nastaveny různé limity na počty včelstev z jednoho stanoviště.

Základní rozdělení typu vyšetření jsou:

- EpM300 – varroáza. Laboratoř vyšetřuje **pouze jeden vzorek na varroázu**. Pokud máte vzorků na varroázu z jednoho stanoviště více, označte je písmeny A, B, ...
- EpM120 MVP – vyšetření směsných vzorků měli v rizikových oblastech po dvou letech od zrušení ochranného pásma, vyšetřuje se směsný vzorek měli ze stanoviště, může obsahovat měl nejvýše **od 25 včelstev**.
- EpM160 MVP – vyšetření vzorků měli od všech včelstev na všech stanovištích v ochranném pásmu vymezeném v mimořádných veterinárních opatřeních (MVO), jeden směsný vzorek může obsahovat měl nejvýše **od 10 včelstev**.

Jak je vidět v přehledu, je nutné dodržet rozdělení podle počtu včelstev, protože v případě kombinovaného vyšetření budou mít funkcionáři velký problém, protože CIS nedovolí zadat do objednávky vyšetření větší počet včelstev, než určuje daný typ vyšetření.

Správně označený vzorek od včelaře obsahuje následující informace v následujícím pořadí:

- Jméno a příjmení (název společnosti), registrační číslo, adresa včelaře
- Včelstva: označení, registrační číslo stanoviště, katastrální území
- Počet včelstev

Pokud budou na vzorku dobře viditelné následující informace, funkcionář jen doplní číslo vzorku z CIS a má hotovo. Doplnění čísla vzorku na vzorek je možné provádět dvěma způsoby, buď se vzorky seřadí fyzicky podle abecedy a pak se zadává číslo vzorku, které zobrazuje CIS, tím je zajištěno, že číselné seřazení odpovídá abecednímu. Nebo jednodušší varianta, kde vezmu vzorek do ruky, vyberu včelaře v CIS a na vzorek se zapíše číslo vzorku, které systém vygeneruje. Obě metody jsou popsány v nápovědě CIS.

V průběhu příštího roku bychom rádi zrealizovali e-mail, který se odešle včelařům se šablonou označení ke každému vzorku. Včelař bude včas informován, kolik má odebrat vzorků a jak je označit.

V letošním roce se povedlo domluvit další formu komunikace se Státní veterinární správou (SVS) ohledně předání informací do CIS o ochranných pásmech moru včelího plodu. Systém dokáže funkcionáři a včelaři sdělit, zda katastr, na kterém jsou umístěny včely, spadá do ochranného pásma MVP a zároveň bude moci informovat o zrušení ochranného pásma (OP). Celou tuto funkcionalitu musí posvětit komise pro zdraví včel a následně se můžeme pustit do její realizace.

Informace o zdravotním stavu včelstev a přípravu podkladů pro vyšetření se rovněž budou zobrazovat v profilu včelaře v samostatném přístupu.

Již nyní máme v CIS informace o vyšetření vzorků měli z každého stanoviště za několik let zpět. S těmito daty se dají vytvářet velmi zajímavá statistická hodnocení stavu včelstev. Na základě těchto dat je možné jednat o další podpoře pro včelaře a vytvářet další doporučení v péči o naše včely.

Jaké údaje z vyšetření včelstev jsou pro Vás zajímavé, případně Vám chybí? Napište nám na cis@vcelarstvi.cz Děkujeme.

Zdeněk Forman

člen komise pro informatiku

Děkujeme za podporu včelařské mládeže

HairServis je velkoobchodní kadeřnický řetězec, který působí na českém a slovenském trhu od roku 2003. Nabízí veškerý servis pro začínající i profesionální kadeřníky, od nabídky kvalitní vlasové kosmetiky, přes školení a vzdělávání, až po otevření nebo renovaci kadeřnických salonů. Společnost zásobuje více jak 18 000 kadeřníků po celé České republice. Je distributorem významných značek na českém trhu, z nichž mezi nejvýznamnější patří i značka Davines Sustainable Beauty.

davines
sustainable beauty

HAIR
SERVIS®

Italská firma Davines vyrábí profesionální vlasovou kosmetiku s jasnou vizí péče o životní prostředí, s využitím kvalitních přírodních ingrediencí. Celý koncept značky je založen na udržitelnosti přírody a životního prostředí.

Ale proč o věcech vlasové kosmetiky píšete do časopisu Včelařství?

Kadeřnický řetězec HairServis, a.s. vyhlásil v minulém roce projekt Český med na podporu mladých včelařů a rozvoje včelařství u nás. K nákupu 20 ks spotřebitelského balení produktů Davines péče a styling, získal zákazník (kadeřnický salon) 10 ks 200gramového balení českého medu a samolepku do kadeřnického salonu

s komunikací akce pro koncového zákazníka. Z každé nakoupené skleničky medu bylo darováno 10 Kč Českému svazu včelařů na rozvoj včelařství a podporu mladých českých včelařů.

Med na projekt dodalo **Rodinné včelařství Jašovi**. Akce skončila 31. 3. 2022 s výsledkem – počet vydaných skleniček medu 2 664 ks, dar pro Český svaz včelařů – 26 640 Kč. Byla uzavřena darovací smlouva a částka byla zaslána na účet svazu. Finanční prostředky pomohou při organizaci každoroční soutěže Zlatá včela.

Děkujeme za podporu zvláště v této těžké době. Finanční dar na podporu naší včelařské mládeže jsou bezesporu dobře investované peníze.

Mgr. Jarmila Machová

Otakar Brenner: Zákonitosti života včelstva (reedice)

Kniha Otakara Brennera Zákonitosti života včelstva, je včelařským kánodem, který se čte dodnes. Jeho postupy a metody jsou platné a poučné pro zkušené i začínající včelaře. Možná i proto se praneteř Otakara Brennera přítelkyně Eva Pecháčková rozhodla k reedici původního vydání z roku 1969. Knižka vychází jejím vlastním nákladem, přičemž na jejím vydání se podílel Český svaz včelařů, z.s.

Kdo byl Otakar Brenner?

Významný představitel českého včelařství, výzkumník a učitel v oboru, se narodil 13. 7. 1886 v Praze. Tam také studoval na Učitelském ústavu, později na Státní dřevařské škole v Chrudimi. Poté působil jako učitel, později jako řídicí učitel v Babicích u Říčan, kde po svatbě roku 1908 začal žít a včelařit. Velmi rychle se vypracoval na velkochovatele a jeho včelín se stal vzorem pro mnohé včelaře. Neustále se vzdělával v oboru, byl vyhledávaným rádcem a pomocníkem mnoha včelařů, nejen z pozice dlouholetého předsedy říčanského včelařského spolku. Byl to včelař výzkumník a experimentátor. Byl nejen propagátorem hospodárného včelaření, ale i zastáncem nových snah ve včelařské organizaci. Prosazoval nástavkové včelaření a široce se v oboru angažoval.

V letech 1929–1934 převzal některé úkoly v nově vytvořené Pražské župě, ve které byl později předsedou. Z jeho podnětu se zřizovaly pokusné včelařské stanice. Byl správcem plemenného chovu v Čechách. V roce 1933 byl zvolen za člena předsednictva Zemského ústředí včelařských spolků a o tři roky později jeho starostou. Tuto funkci vykonával až do roku 1942.

Po 2. světové válce se stal předsedou nově založeného Zemského ústředí včelařů pro Čechy. Rokem 1948 ve funkcích skončil.

Byl také uznávaným autorem odborných textů. Spolupracoval s časopisem Včelařské Obzory, od roku 1939 byl členem redakční rady Českého Včelaře a ve stejném roce se stal jeho šéfredaktorem. Spolupracoval se Včelařskou hlídkou v rozhlasovém vysílání. Podílel se na řadě Včelařových příruček, např. Včelařova dílna (1936), Včelař začátečník (1940). Ta se stala velmi populární tím, že vedla včelaře pohlížet na včelaření z jiného úhlu, respektujícího chování včel. Jako učitel včelařství na svých přednáškách zdůrazňoval nutnost řídit se zákonitostmi života včelstva a zmiňoval se o jejich důsledcích. Hájil názor, že **teplo, stavba, výživa a životní energie**, jsou čtyři existenční složky v životě včelstva a chovatel se musí na včelstvo dívat jako celek a při ošetřování se jimi řídit. Žádnou složku nelze vynechat, jinak včelstvo zahyne.

Od roku 1935 se také pokoušel o přítomnost více matek v jednom včelstvu. Přezimování včelstev (1938) a Tlumení včelích nákaz (1941) jsou další z jeho vydaných příruček.

Celé své odborné dílo shrnul právě v knize „Zákonitosti života včelstva“ (1969), které je i dnes s drobnými úpravami aktuální. Neřeší ještě problémy s varroázou, ta přišla až později, ale je praktickou učebnicí jak včelařit a přitom nezasahovat rušivě do života včelstva.

Otakar Brenner byl aktivním učitelem včelařství až do svých 85 let. Zemřel 12. 7. 1975.

Proč vychází reedice jeho „Zákoností života včelstva“?

Když můj otec, synovec a včelařský učeň Brennerův, zdědil v roce 1975 veškerou jeho včelařskou pozůstalost, zdála se mi jen jako „hromada haraburdí“. Až po letech, kdy jsem sama začala včelařit, jsem tu „hromadu“ ocenila. Objevila jsem v ní nejen historické včelařské propriety, ale i rukopisy, poznámky, staré včelařské časopisy, fotografie, poštovní korespondenci

se včelaři z celého světa a dokonce i audio nahrávku Brennerovy přednášky z roku 1966. Byla by škoda nevypustit vše nějakým způsobem do světa. Pomíjivé výstavy Brennerovy pozůstalosti tento pocit úplně nenaplnily, a tak vznikla myšlenka, vydat znovu alespoň jeho knižní závěrečné dílo Zákonitosti života včelstva.

A protože i má domovská ZO ČSV Říčany, totožná jako byla i Brennerova ve své době, mi byla silnou oporou a mé rozhodnutí podpořila, začala jsem znovuvydání produkovat. Zároveň se mi zalíbil i fakt, že Brennera uznávají včelaři s různými náhledy na včelaření. A to mě utvrdilo v rozhodnutí vydat knihu tak, jak byla napsána a vydána SZN v roce 1969 včetně původní obálky bez různých současných názorů.

Protože ale existovala ona „hromada haraburdí“, je reedice rozšířena o fakto a fotografickou část. To proto, aby byl Otakar Brenner představen jako člověk z masa a kostí i s jiným životem, než byl jen ten včelařský.

Ke knize byly vytvořeny i webové stránky www.otakarbrenner.cz, kde kromě audiopřednášky a prolistování jeho dalších publikací najde zájemce i další informace týkající se autora, které se budou průběžně rozšiřovat. A také informaci, jak a kde knihu získat.

Věřím, že by byl tímto počinem potěšen i Otakar Brenner sám.

Eva Pecháčková
praneteř Otakara Brennera,
členka Výboru ZO ČSV Říčany

Odkud pocházel guru československého včelařství?

Otakar Brenner je pro včelaře, začínajícího i zkušeného, nezpochybnitelnou autoritou, učitelem a průvodcem včelaření. Je autorem řady knih, přičemž jeho *Zákonitosti života včelstva* jsou kánonem (z řečtiny – norma, pravidlo, pozn. red.), jehož postupy jsou stále platné.

Učitel a později řídicí učitel se věnoval včelařství téměř 70 roků. Zájemce o detaily vězící se k jeho životu nicméně většinou najde pouze roky narození a úmrtí a konstatování, že učil v Babčicích u Prahy (přesněji u Struhařova). Moje pátrání po tom, kde se vlastně narodil, mne nakonec dovedlo k záměru zapátrat po osudech rodu s neobvyklým jménem více do hloubky, zjistit, zda se někdo z jeho předků se včelařením nemohl rovněž zabývat.

Co všechno se mi podařilo zjistit?

Otakar Brenner se narodil 13. července 1886 v Holešovicích jako nemanželský syn, v pořadí již druhý, Anně Hanzlové. Anna sama se narodila v roce 1851 ve Zvěstově u Louňovic pod Bláníkem. Otcem byl Ignác neboli Hynek Brenner. Dítě bylo pokřtěno 25. července 1886 v kostele sv. Gotharda v Bubenči jako Otakar Jaroslav Karel. Oba rodiče pocházeli z chudých poměrů, jeden dědeček byl ovčák, druhý domkář, tedy drobný zemědělec.

Ignác Brenner byl policejní strážník. Narodil se v roce 1851 v Rychnově na Moravě. V září 1887 vstoupil do manželství s matkou svých dětí Annou Hanzlovou, nicméně již za půl roku na to, v březnu 1888, zemřel na tuberkulózu. Sňatkem rodičů byli oba bratři „legitimizováni“, uznáni za manželské, z čehož jim plynuly výhody jak společenské, tak především měli jako legitimní sirotci nárok na podporu po státním zaměstnanci. Malého Otakara i jeho bratra pak vychovával otcím, neboť jejich maminka, vdova po strážníkovi, si v říjnu 1890 vzala slévače z Příbrami Josefa Červenku. Ignác byl nejmladší z osmi dětí Franze Brennera, dom-

káře v Rychnově na Moravě č. 169. Franz se narodil v roce 1807 v Rychnově na Moravě č. 169, v roce 1829 pojal za manželku Theresii Schmid narozenou v roce 1811. Děti se jim pak rodily v letech 1833 až 1851. V roce 1869 je Franz označen jako zemřelý, dožil se tedy maximálně 62 roků, v podstatě dvojnásobek, co jeho syn Ignác v daleké Praze.

Franzův otec, pradědeček Otakara, se jmenoval Andreas (Ondřej) a narodil se v roce 1743 v Rychnově na Moravě. Živil se jako švec a domkář. Byl třikrát ženatý – s Pauline Schmid (1772), s Katharine Schich (1805) a s Rosalií Knirsch (1816). Z prvního manželství měl jednoho syna, z druhého další tři děti, poslední manželství už zůstalo bezdětné (v té době bylo Andeasovi 73 let, nevěstě 38). Andreas pocházel z rodiny Johanna Brennera a Sybilly Schmid. Měl tři sourozence, staršího Florianu a mladší Pauline a Václava.

Johann Brenner se narodil v Rychnově na Moravě v roce 1710, Sybilla v roce 1713. Svatbu měli v roce 1739 v Rychnově na Moravě. I Johann byl dvakrát ženatý, podruhé se ženil dva roky před svatbou syna, v roce 1770 s Marií Keller.

Sám Johann pocházel z pěti dětí Andrease Brennera staršího, narozeného pravděpodobně v roce 1674. S určitostí je známo jen datum úmrtí (1742) a to, že se v roce 1707 oženil s Marií Annou Fischer.

Jak dlouho Brennerové žili v Rychnově nevíme, ale určitě déle, než kam sahají nejstarší matriky (1701). Proč si to myslím? Přesně měsíc poté, co měl svatbu prapradědeček Otakara, Andreas Brenner, oženil se v Rychnově jakýsi Georg Brenner (listopad 1707). Kromě data svatby (a narození jeho dětí) o něm nevíme nic. Dá se nicméně s jistou mírou fabulace odhadnout, že by mohlo jít o bratra Andrea-

se staršího. V roce 1726 pak měl svatbu mládenec jménem Wenzl Brenner a v roce 1732 pak Mathias Brenner. I u nich lze teoretizovat, že by mohlo jít o sourozence, ale žádný záznam, který by tuto domněnku potvrdil, nebyl nalezen.

Pokud by Andreas, Georg, Wenzl i Mathias byli sourozenci, pak je možné, že Brennerové nepřišli na území Českého království příliš dávno, možná jednu, dvě generace nazpátek; jejich rod by totiž pak byl v Rychnově rozvětvenější. Mohlo se tak tedy stát až během 17. století. Rod pocházel jednoznačně z německého prostředí, oblast Rychnova spadala do (mnohem pozdější) sudetské župy Zittau (Svitavy), jazyková byla oblast převážně německá, čemuž odpovídají jména Brennerových předků. Lze tedy předpokládat, že běžně česky (doma) mluvil nejspíš až otec Otakara Brennera. Dnes patří Rychnov na Moravě sice do okresu Svitavy v Pardubickém kraji, ale katastrálně leží většinou na území Moravy. Původně se název vyvíjel od Raychnau přes Reichenau po Rychnov; přívlastek „na Moravě“ byl připojen v roce 1993.

Jméno Brenner je v Čechách neobvyklé. V roce 1654 byl v Čechách zaznamenán jediný Brenner, a to na panství Grabštejn mezi Žitavou (Zittau) a Chrastavou u Liberce (pro Moravu se podobný soupis nevyhotovil). V roce 2016 žilo v České republice 100 nositelů toho jména, (tj. jeden na každých stotisíc Čechů). Výklad jména je obtížný, jedno je však jisté – jde o jméno německé. Slovo Brenner může značit vinopalníka, nebo paliče či žháře, ale i hořák nebo kahan. A nelze pominout ani možnost, že jméno Brenner označuje člověka, který přišel od / z Brennerského průmysku. V roce 1622 totiž získal Karel Lichtenštejn pro svůj rod do držení panství Moravská Třebová a spolu s ním i obec Rychnov. Je teoreticky možné, že pro své nově nabyté državy hledal nové poddané nedaleko svého knížectví v Brennerském průmysku v tehdy ještě nerozdělených Tyrolích a rychnovští dali nově přichozímu jméno podle místa, odkud pocházel.

Letmý pokus zjistit něco o rodu významného včelaře mne nakonec dovedl až k nejstarším matrikám narozených na farnosti Rychnov. Asi už se nikdy nedozvíme, odkud Brennerovi přišli na Moravu, ani jak přišli k svému jménu. Jisté však je jedno – zápal pro včelařství panu Otakaru Brennerovi nescházel.

Karel Fous

Myslíme do budoucna

Co nasázet, aby na zahradách bylo „něco“ i v zimě

Při plánování zahrad samozřejmě v první řadě myslíte na vaše včely, a proto vybíráte kvetoucí druhy. Předvedli jsme si jich celou řadu, kvetoucích od jara až do podzimu. Ale co v zimě?

Letničky přežívají v semenech, trvalky v kořenech, hlízách nebo cibulích a opadavé dřeviny naposledy zazářily podzimním zbarvením nebo se pochlubily plody, a teď již odpočívají v období vegetačního klidu. Zahrada je holá a prázdná. Ale i to lze při dobrém plánování změnit. Stačí začlenit do vaší zahrady stálezelené dřeviny, které listy neztrácejí ani v zimě. Výběr je trochu omezenější – řada druhů není plně mrazuvzdorná, trpí na slunných stanovištích popálením listů a během holomrazů i suchem. My jsme ale vybrali ty, které snášejí naše podmínky bez větších problémů. Některé z nich jsme vám již představili – z raně kvetoucích to byl například zimoztráz obecný a ze skupiny nízkých keřů mahonie ostrolistá. A dnes se seznámíme s dalšími.

Často pěstovaný keř v parcích a zahradách je bobkovišeň lékařská (*Laurocerasus officinalis*). Dorůstá okolo 2–3 m a vyniká krásnými, lesklými, celokrajnými, tmavozelenými listy až 15 cm dlouhými. Pro včely jsou od dubna do května připraveny bílé květy ve výrazných hustých

hroznech, ve kterých nacházejí pyl i nektar. Plody, černé peckovičky, jsou jedovaté jako celá rostlina! Bobkovišním se bude dařit v polostínu v propustné půdě. Využijte ji na husté živé ploty i jako podrost pod vyššími stromy. Stejně v polostínu se bude líbit i cesmíně ostrolisté (*Ilex aquifolium*), původem z jižní až jihozápadní Evropy. U nás dorůstá okolo 2–4 m, v příznivých podmínkách i více. Listy cesmíny jsou lesklé, ostnitě zubaté, na okrajích zvlněné, dlouhé okolo 8 cm. Květy jsou sice vonné, ale poměrně drobné, bílé nebo lehce narůžovělé a od května do června jsou včelám dobrým zdrojem nektaru i pylu. Na podzim se cesmína pyšní červenými plody, které vytrvávají poměrně dlouho do zimy. V některých zemích je symbolem Vánoc. A opět pozor na jedovatost! Protože se jedná o dvoudomé rostliny, je nutno pro tvorbu plodů pěstovat rostliny samčí i samičí.

Hustý, trnitý keř, dorůstající okolo 2–3 m, oblíbený nízkými nároky na stanoviště i údržbu, to je hlohyně šarlatová (*Pyracantha coccinea*). Mírně lesklé, úzce elipčité listy jsou okolo 4 cm dlouhé a její

jméno je odvozeno od bílých květů podobných hlohu. Ozdobné červené malvičky vydrží na keřích poměrně dlouho, pokud je dřívě nezkonsumují ptáci. Bude se jí dařit téměř všude, nejlépe na plném slunci, ale snese i částečný polostín. Je plně mrazuvzdorná a velmi dobře snáší i znečištěné ovzduší. Můžete ji využít na volné i tvarované živé ploty (ty méně pokvetou) nebo na vytvoření neprostupných skupin. Velmi oblíbené je i vyvazování na konstrukce ke stěnám domů. A co včely? Navštěvují květy hlohyně v květnu a červnu a sbírají jak nektar, tak šedohnědý pyl.

Velmi krásná do polostínu je kalina vrásčitolistá (*Viburnum rhytidophyllum*), pocházející z Číny. Až 20 cm dlouhé listy jsou na líci tmavě zelené, na rubu plstnaté. V květnu až červnu kvete v průměru 5 cm krémovými květy v bohatých, mírně vypouklých květenstvích. V této době je pilně navštěvována včelami jako zdroj nektaru i bílošedého pylu. Plody jsou peckovičky zpočátku červené, později černé. Samozřejmě jsme nevyjmenovali všechny stálezelené dřeviny, spíše nabídlí inspiraci k přemýšlení při plánování výsadeb nebo dosadeb stávajících dřevin.

Ing. Miroslava Novotná

Bohaté štíhlé květenství v kombinaci s velkými lesklými listy, to je bobkovišeň.

Vonné květy lákají včely nabídkou pylu i nektaru.

Některé z kultivarů cesmíny ostrolisté mají listy bíle nebo žlutě lemované.

Na poměrně nenápadných květech cesmín sbírají včely pyl i nektar.

Květy hlohyně šarlatové dokazují příslušnost k čeledi růžovitých.

Včely na nich nacházejí nektar i pyl.

Hlohyně zdobí zahrady i celý podzim množstvím červených malviček.

Kalina vrásčitolistá v polostínu pod listnatými stromy výborně prospívá.

Nemocnice má svá včelstva!

O včelách se mluví jako o zázraku evoluce a také se říká, že jsou nenahraditelné pro lidstvo i zvířectvo. Včela je úzce spjata s životem člověka již po tisíce let. Když se řekne chov včel, asi si většina lidí představí úl někde na venkovské zahradě. Ale málokoho napadne, že se dají chovat včely v nemocnici.

Takovým příkladem je náchodská nemocnice, která rozšiřuje řady chovatelů včel. A jak se přihodí, že se nemocnice rozhodne chovat včely? Nejenom na to jsme se zeptali ředitele náchodské nemocnice Jana Macha: „*To se stane tak, že ředitel nemocnice potká ředitele zdravotnické školy v Náchodě, dlouholetého včelaře, který tuto myšlenku vysloví, a vy se jí chytnete*“.

David Hanuš, ředitel střední zdravotnické školy v Náchodě a také předseda ZO ČSV v Novém Městě nad Metují, v červenci letošního roku daroval náchodské nemocnici tři vlastní včelstva. „*Mnohokrát jsme se s hlavní sestrou Markétou Vyhnanovskou a ředitelem nemocnice Janem Machem o včelách bavili. Bylo vidět, že oba mají lásku k těmto krásným tvorům,*“ sděluje David Hanuš a Jan Mach doplňuje: „*Med mi prochází žaludkem, moje pravidelná snídaně je dva krajíčky chleba s medem.*“

Pro včelí úly jsme vytvořili zázemí v odlehlejší části nemocnice. Jednak z důvodu, aby pacienti, návštěvníci nemocnice i zaměstnanci neměli obavu z napadení včelami, ale také proto, že se nachází na vhodném místě, ze kterého budou včely létat za snůškou. Včely mají ideální prostor umožňující jim opylování květů v okolí až třech kilometrů, neboť v dosahu úlů rostou voňavá stromořadí lip, remízy, zemědělské plodiny směrem na Lipí a také je tu spousta zeleně podél řeky Metuje. „*Vždyť slovo Me-*

tuje naznačuje spojení „med tu je“,“ dodává David Hanuš.

Nemocnice nakoupila základní včelařské potřeby. Vše, co bude scházet, na jaře dokoupíme. Rozhodující bude množství vytvočeného medu. První med se dá očekávat v květnu až červenci příštího roku. Záleží na snůškách a také na počasí. V průběhu roku se může med vytáčet i několikrát. Při dobrých podmínkách může být medobraní i 3× za rok. Když budou optimální podmínky, můžeme vytočit až 90 kg medu.

„*Těším se na to, že se náš nemocniční med stane standardní součástí nabídky rautové snídaně pro maminky na oddělení šestinedělí. Také by mohl občas být k dispozici pacientům ke snídani a možná by mohl sloužit i jako dárek nemocnice,*“ uvádí Jan Mach.

Stejně jako pacienti, i včely potřebují péči. Zejména je to klid a dostatek zásob

cukru, který se musí včelám včas podat. O včely se teď v nemocnici stará malá skupinka nadšených zaměstnanců, kteří mají doma buď svá včelstva, nebo ti, kteří by je rádi měli, ale prozatím sbírají informace a zkušenosti. Včelaření již dříve oslovilo Kateřinu Hubáčkovou z technického útvaru, která doma chová čmeláčky, ale aktivně se připravuje na své první včelstvo. Své zkušenosti s včelařením předávají kolegyně Iva Lepšová (nemocniční ombudsmanka), ale i Markéta Vyhnanovská (hlavní sestra), které doma pečují o svá včelstva. Pilně chodí přikrmovat také Petra Hvězdová, vedoucí sekretariátu nemocnice.

Markéta Vyhnanovská se s námi podělila o své zkušenosti začátečnice. Ke včelaření ji přivedl její dědeček. Když byla malá, moc se jí líbila práce se včelami a dlouho hledala odvahu k rozhodnutí začít včelařit. Velkou motivací pro ni byl právě ředitel náchodské zdravotnické školy. „*Pan ředitel mi věnoval školní včelstvo, začínala jsem s jedním a postupně jsem přibrala i druhé včelstvo. Díky Davidu Hanušovi jsem získala odvahu to zkusit,*“ uvádí Markéta Vyhnanovská.

Včelky se pomalu adaptovaly na nové prostředí a své pečovatele. Ukazuje se, že této nádherné zálibě propadají i další zaměstnanci. Každý z nás může udělat něco pro ochranu včel. Všichni, kteří se podílí na péči o včely v nemocnici, také studují jejich život. Uvažujeme o pravidelných setkáváních se včelaři nejenom z novoměstského svazu včelařů, ale také se svazem včelařů v Náchodě, kteří pořádají různé kulturně vzdělávací akce. Přínosné mohou být i besedy s odborníky či dlouholetými včelaři. Příkladem je Václav Ducháč, učitel Středního odborného učiliště včelařského v Nasavrkách. „*Tento zkušený včelař má velmi zajímavé přednášky o včelách a myslím, že by bylo hezké naplánovat si vzdělávací podvečer a přiblížit společenství chovu včel společně s náchodskou zdravotnickou školou,*“ sděluje David Hanuš.

Krásnou myšlenku se podařilo realizovat. Do budoucna má celý koncept zapadnout jako puzzle do obrazu. Všichni návštěvníci, kteří vkročí do nemocnice, a také pacienti a zaměstnanci se tu mají cítit příjemně. Nemají vnímat pouhé budovy z betonu a skla, ale budovy zasazené do relaxační zóny obklopené zelení, rozkvetlými záhony a možná i s výhledem na malý vinohrad, který třeba vyroste pod včelími úly.

Mgr. Renata Dušková, MBA
samostatný referent pro styk s veřejností
Oblastní nemocnice Náchod, a.s.

Prosincové hrátky

Vítáme vás u řešení různých úloh zejména z oblasti včelaření.
Jakékoli náměty a připomínky rádi uvítáme na emailu jan.podpera@gmail.com

Včelí křídla

Na fotografii vidíte dvě křídla včely medonosné. Na první pohled je zřejmé, že jedno křídlo je větší než druhé. Zkuste odpovědět na následující otázky o křídlech včely medonosné. Odpovědi pište na prázdné řádky.

1. Které křídlo je přední a které zadní?

2. Křídla se za letu spojují. Na kterém páru křídel jsou háčky?

3. Na křídlech vidíme jasné „žebrování“. Co to je?

4. Pomocí čeho se křídla včely pohybují?

5. Jakou frekvenci mají za letu křídla včely?

Přesmyčky

V přesmyčkách najdete druhy úlů.

1. ALENŽ
2. ÁSTAÝNVKOV
3. GOTLANHSTR
4. EČÁBUDK
5. RÉWAR
6. IOŠCEKN

Skrývačky

Ve skrývačkách najdete názvy látek, které včely potřebují k životu:

1. V ledničce se chladilo pivo, datle a máslo.
2. Podívejte se do mapy, Lednici najdete na Moravě.
3. Páv z Duchcova byl vyhlášen jako nejkrásnější páv na světě.
4. My máme doma malou zahrádku.

Soutěžní doplňovačka

Soutěžní formulář najdete opět na stránkách soutěže: <https://sites.google.com/view/soutez-vcelarstvi>

1. Včely používají tento svůj produkt dezinfekci úlů a tmelení malých otvorů.

2. Zařízení, které se vkládá mezi medník a plodiště.

3. Sladká šťáva, kterou produkují například mšice.

4. Polní nektarodárná rostlina, používá se zejména na zelené hnojivo. Má modrou až fialovou barvu. Jmenuje se _____ vratičolistá.

5. Infekční průjmové onemocnění včel.

6. Základní včelařský nástroj, pracuje na principu páky.

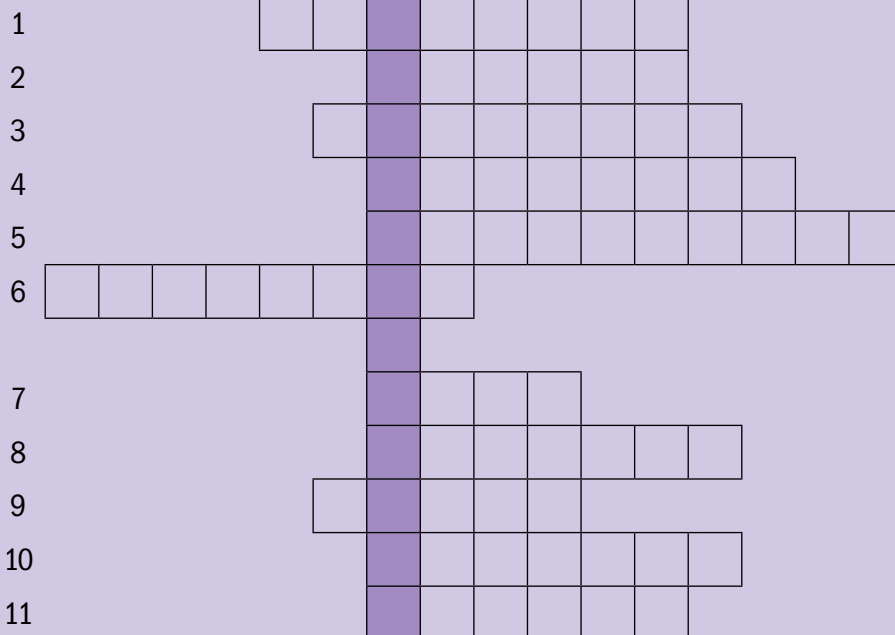
7. Náš národní strom.

8. Název roje, který vylétá z úlu v případě nedostatku potravy.

9. Barva značení matky v letech které končí na „0“ nebo „5“.

10. Párový orgán včely, který se nachází na hlavě. Je v něm mnoho smyslových zakončení.

11. Příjmení propagátora rámkové míry 39×24 cm.

Další doplňovačka

Nyní máme před sebou jiný typ doplňovačky. V následujícím textu jsou vynechána slova. Vaším úkolem je tato slova správně doplnit. Pro zjednodušení jsme vám nechali první písmena doplňovaných slov.

Včela se latinsky řekne a_____. V současnosti známe přibližně d_____ tisíc druhů včel. Pro nás nejdůležitější je včela m_____. Včela medonosná má pro květy velmi dobrou vlastnost, která se nazývá f_____. Ta umožňuje kvalitnější o_____. Ale i ostatní hmyz je velmi důležitý. Ne každý k_____ navštěvuje naše včela medonosná. Mezi další důležité opylovatele patří například č_____.

Osmisměrka

V osmisměrce hledejte následující pojmy: *med, medovník, perníček, úl, svíčka, včelař, pekař, cukrář, fumigace, podložka.*

Písmena, která zůstala nevyškrtnuta (kromě X a Q) tvoří tajenku.

P	X	Q	X	Q	K	Í	N	V	O	D	E	M	Q	Q	X	X
E	W	X	Q	X	Q	X	Q	X	Q	X	Q	X	Q	X	Q	X
R	Q	Q	V	X	X	X	Q	Q	Q	Q	Ř	A	L	E	Č	V
N	X	Q	X	Q	Q	X	Q	X	A	K	Ž	O	L	D	O	P
Í	Q	X	X	Q	Q	Q	Q	Á	X	P	X	X	X	X	Q	Q
Č	X	Q	X	Q	X	S	X	Q	X	E	X	X	Q	X	X	Q
E	Q	X	Q	X	K	Q	X	Q	X	K	Q	X	Q	X	Q	X
K	N	X	Q	Č	Q	X	Q	X	Q	A	X	Q	X	Q	X	Q
Q	X	Q	Í	X	Q	O	Q	X	Q	Ř	Q	X	Q	X	Q	D
X	Q	V	X	C	Q	X	Q	X	Q	X	Q	X	Q	X	Q	E
Q	S	Q	X	E	C	A	G	I	M	U	F	Q	E	X	Q	M
Q	X	C	U	K	R	Á	Ř	Q	X	Q	X	Q	X	Q	Ú	L

Včelařský roháček

Vysvětlete pojem, který vám vyjde v tajence.

1. Tajenka.
2. Rozsáhlá epická rýmovaná báseň.
3. Nepřítel, protivník.
4. Zkratka pro „Národní shromáždění“.
5. Chemická značka kyslíku.

	1	2	3	4	5
1	■	■	■	■	■
2	■				
3	■				
4	■				
5	■				

Vybraná řešení z minulého čísla

Kvízové otázky

1b, 2a, 3b, 4d, 5c, 6a, 7c, 8a, 9c, 10b

Přesmyčky

1 - trnovník akát, 2 - pámelník bílý,
3 - svazenka vratičolistá, 4 - dub letní, 5 - řepka olejka

Skrývačky

1 - růže, 2 - lípa, 3 - buk, 4 - buk, 5 - mák, 6 - kopr

Léčení včely

1 - fumigace, 2 - formidol, 3 - gabon,
4 - kyseliny mravenčí, 5 - šťavelovou, 6 - pokap

Vylosovaný výherce soutěže

říjen 2022

Viktorie Janečková,
9 let
Včelařský kroužek:
ZŠ Dubenec

Autor stránky: Mgr. Jan Podpěra
vedoucí kroužku mladých včelařů ve Mšeně (u Mělníka)

Kvízové otázky

1. Představte si, že se po vyrojení potkaly dvě matky. Jedna byla označena červeně, druhá modře. O kolik let je jedna starší než druhá?
(a) o 2
(b) o 3
(c) o 4
2. Proč může včela chodit i po hladkém povrchu?
(a) Pomáhá si křídly.
(b) Poslední článek chodidla je opatřen dvěma drápky.
(c) Poslední článek chodidla je opatřen přílnavým polštářkem.
3. Kterou část těla včela nemá?
(a) hlavu
(b) krk
(c) trup
(d) zadeček
4. Kde začíná trávení potravy v těle včely?
(a) již v ústech
(b) v medném váčku
(c) v žaludku
5. Co je obdobou ledvin u obratlovců v těle včely?
(a) střeva
(b) Malpighiho trubice
(c) výkalový váček
6. Kolik vajíček je schopna naklást včelí matka?
(a) přes 200 000
(b) až 20 000
(c) maximálně 2 000
7. Jakou hmotnost má přibližně 10 000 včel?
(a) 0,5 kg
(b) 1 kg
(c) 2 kg
8. Co nepatří mezi včelí produkty?
(a) med
(b) vosk
(c) medovina

Rok v pranostikách – prosinec

Tento měsíc je zřejmě nejsložitější ze všech z hlediska několika možností odvození jeho jména. Nejčastěji se jeho název odvozuje od praslovanského slovesa prosinoti tedy probleskovati nebo prosvítati. Slunce v této době často jen prosvítá mezi mraky, přichází zimní slunovrat, po němž se dny začínají pomalu prodlužovat a jsou světlejší.

Prosinec může mít i souvislost s prosem, protože v tomto měsíci se hojně jedla prosná kaše. Nebo i s prasaty, neboť v prosinci se konalo nejvíce zabíjaček. Jindy se poukazuje na slovo prosit s odkazem na vánoční kole-dování. Ve všech případech se ale jedná o tzv. lidovou etymologii, tedy vědecky nepodložené výklady založené na podobnosti slov.

Jestli vítr o Vánocích věje, jest v hojnosti dobrá naděje.

Na Štědrý den nebe hvězdné, bude rok úrodný.

Prosincových zvyků a svátků je mnoho, a proto si povíme jen o těch nevýznamnějších anebo o těch, co se ponejvíce dotýkají včel.

Sv. Barborka

Nezapomínejme nastříhat větévky třešně nebo zlatého deště. To, aby rozkvetly do Štědrého dne. Pokud se tak stalo, měli mít hospodáři štěstí, svobodní se měli do roka provdat.

Sv. Mikuláš

Sv. Mikuláš přinášel do stavení a chalup nadílku pro děti. A nebo naopak měl čert zlobivým dětem pořádně nahnat hrůzu, aby byli hodní. Mikuláš podaroval děti ovocem, oříšky, ale i cukrovinkami a perníčky s medem. Právě v tento den se každoročně očekávají nejčastěji silnější srážky, protože toto období je charakteristické frontálními poruchami.

S tím je například spojené přísloví:

Svatý Mikuláš splachuje břehy. (tedy pršívá)

Vánoce

Ještě v nedávné době se Vánoce neobešly bez medu. Přípravovalo se z něj křupavé cukroví, zdobené medové perníky, lahodné nápoje teplým čajem počínaje a medovinou konče.

Štědrý den

Na Štědrý den nebe hvězdné, bude rok úrodný.

Nejkrásnější den roku jak pro děti, tak pro dospělé. V tento den se setkáváme společně všichni u svátečního stolu a připomínáme si narození Ježíška, který přináší nadílku právě našim milým dětem. Na štědrovečerním stole mimo sedmi chodů, stejně jako je dnů v týdnu, musely být i svíce z vosku. Někde se jim říkalo světlo od včel. O Štědrém dni každý pořádný hospodář nezapomíná na svoje včelíčky. Poslechne si jejich bzucení, odmete napa-dané listí a sniž z česna a přiloží něco medového ze štědrovečerního stolu.

Boží hod vánoční

V tento den se nechodilo po návštěvách, ani se nepracovalo, nestlaly se postele a také se nezametalo, aby se nezametlo (nevymetlo) štěstí. Celý tento pro křesťany nejdůležitější den se má nést v duchu odpočinku a dobrého jídla.

Pokud se vám ovšem podaří na Boží hod doma upéct chleba, bude mít kouzelnou moc.

Když na Boží hod prší, sucho úrodu poruší.

Mráz na Boží hod, zima se udrží bez proměny.

Svatí v prosinci**Svatý Ambrož – 7. prosince**

Patron biskupů, kameníku a včelařů. Ochrance včel a domácích zvířat.

Přesné datum narození sv. Ambrože neznáme, uvádí se kolem roku 340 v Trevíru (Trier na území dnešního Německa). Ambrož pocházel ze zbožné rodiny. Otec byl římským prefektem v Galii, ale velmi brzy zemřel. Matka se se třemi dětmi vrátila do Říma, kde se Ambrož vzdělával. Studoval filozofii, rétoriku a literaturu. Po dokončení právnického studia následoval otcovu kariérní dráhu. Nakonec se stal vrchním místodržícím pro severní Itálii v Miláně. Pro svou spravedlnost a mírnou povahu si ho lidé rychle oblíbili.

Roku 373 zemřel milánský biskup Auxentius, a protože po jeho smrti byla situace velice konfliktní a komplikovaná, byl nakonec na biskupský stolec dosazen právě Ambrož. A to i přesto, že v té době byl ještě nepokřtěný. Stalo se tak na shromáždění, kde se nikdo nemohl dohodnout, kdo bude novým biskupem. Až neznámý chlapec údajně zvolal „Biskupem ať je Ambrož“, což lid jednomyslně odhlasoval a přijal. Sedmého prosince roku 374 Ambrož přijal biskupské svěcení.

Jeho život byl protkán dobrotou a laskavostí, byl nadaným a oblíbeným kazatelem. Dokázal i urovnat mnoho sporů a nespárů v církvi. Ambrož předpověděl svou smrt a v roce 397 onemocněl. Milánští ve všech kostelech prosili o jeho uzdravení, nicméně časně ráno na Bílou sobotu 4. dubna 397 v Milaně po 23 letech biskupské služby zemřel.

Legendy a zajímavosti

Legenda o sv. Ambrožovi poukazuje na význam včel a medu pro křesťany. Sv. Ambrož ještě když byl malým chlapcem usedl mu na obličej roj. Včely vletly i do úst a chlapce krmily. To se považovalo za boží znamení. Proto je sv. Ambrož pokládán za patrona včelařů a je zobrazován s pleteným včelím úlem.

Ilustrační foto: Kamil Kaulich

Na 5. národní a 1. mezinárodní včelařské pouti na sv. Hostýně byla odhalena socha sv. Ambrože. Byla vysvěcena olo mouckým arcibiskupem a metropolitou moravským Janem Graubnerem. Sochu vytvořil podle vlastního návrhu sochař Vladimír Vráblík z Bystřice pod Hostýnem a zaplacená byla z celonárodní sbírky včelařů.

Černý Ambrož

Svátek sv. Ambrože je spojen s nadílkou podobnou, jakou přinášel sv. Mikuláš. Hlavní rozdíl je, že na sv. Mikuláše děti čekají na něj doma, ale 7. prosince se scházely u kostela a čekaly na příchod Ambrože. Podle dochovaných popisů byl jeho zjev impozantní. Míval bílou košili a černou čepici se závojem, který mu zakrýval tvář. Navíc nesl koště a sáček s cukrovinkami jako návnadu. Děti Ambrože provokovaly a pokřikovaly na něj, ten je honil a přitom trousil cukrovinky. Děti, které je chtěly získat a sebrat ze země, musely dávat pozor na jeho koště, kterým každé neopatrné dítě hned přetáhl přes záda. Tento zvyk se u nás dodržoval hlavně v Podřipsku, na Kutnohorsku, Mostecku a Kolínsku. Jeho původ nebyl objasněn. Ale podle některých výkladů je možné, že tradice přežívá nadále v mikulášské tradici, kdy se z „černého Ambrože“ měl stát pozvolnou proměnou čert.

V současné době existuje v Česku poslední kostel zasvěcený sv. Ambrožovi. Je to kostel u Přeštic na Plzeňsku. Byl vystavěn kolem roku 1200 a patří k nejstarším dochovaným kostelům. Za husitských válek zanikla vesnice Vícov, ve které kostelík stával. Další kostel sv. Ambrože byl v Praze a patřil ke konventu milánských benediktýnů ambroziánského ritu. Ovšem i tento klášter husité vypálili. Později ho částečně obnovili noví nájemníci, řád irských františkánů.

Sedmého prosince na svátek patrona včel sv. Ambrože nebyla povolena žádná práce související se včelařením. Mimo besedování a popíjení medoviny.

Výroky sv. Ambrože

Nikdo se nevyhlídí tím, že zraní někoho jiného.

Zlo v nás je mnohem horší než jakýkoli vnější nepřítel.

Práce u včelíček

V prosinci je čas se scházet s ostatními včelaři. Besedovat a ochutnávat domácí medovinu. U včel pravidelně odmetáme očka a česna, aby včelstva měla dostatek čistého vzduchu. Je potřeba vyčistit podložky pro odběr zimní měli koncem ledna.

Zkuste si sami

Nabízím k odzkoušení vánoční a velice starou pověru-pranostiku, podle které se má zapisovat počasí a teploty 12 dní po Štědrém dnu. Začíná se Božím hodem vánočním. Zapisuje se počasí a teplota ráno, v poledne a večer. Jeden den je předpověď na jeden měsíc příštího roku. A každé měření v ten den představuje dekádu v daném měsíci. Upozorňuji, že předpověď platí vždy pro místo, kde jsme počasí a teplotu sledovali. Nelze ji použít na druhé straně republiky. Pokud se tuto pranostiku rozhodnete vyzkoušet, velice by mne zajímalo, jak vám tato prastará pověra fungovala a zda s ní budete spokojeni jako já. Přeji příjemné a požehnané vánoční svátky.

Modlitba včelaře

*Dopřej mi, Pane, vždycky dobrý med,
a abych ho ještě dlouhá léta jed.
Taky zdravé tělo, Pane, chtěl bych mít
a s ním vždy včelám dobře posloužit.
K tomu kdybys, Pane, dobrý rozum
chtěl mi dát,
jenž by pomohl mi o včelky pečovat.
Ať dělám chyby zřídka a napravit je
umím hned,
dřív než za trest včely odeprou mně med.
Taky trpělivou duši dej mi, můj Pane,
která zvládne všechno, co se v úle stane.
Nad nezdarem nikdy nenechej mě klít,
z úspěchu pak nedovol mi hříšně pyšným být.
Dej mi humor, Pane, se kterým žihadla si vybírám,
ať radost z včelaření kolem sebe
rozdávám....
Svatý Ambroži, oroduj za nás!*

Připravil Jindřich Meduna

Použitá literatura:

Včelařský magazín 4

Karel Pejml: Český lid ve svých názorech, obyčejích a pověrách

Karel Zahradník: Svatí patroni včelařů

Alena Vondrušková: Český lidový a církevní rok

V prosinci 2022 slaví...

100 let

Skřebský Václav · ZO Kroměříž

99 let

Wiendl František · ZO Klatovy

98 let

Šimánek Miloslav · ZO Kamenný Újezd

97 let

Shromáždil Jan · ZO Kroměříž

96 let

Kuba Jaroslav · ZO Rumburk

95 let

Chaloupková Marie · ZO Řevnice

94 let

Jareš Josef · ZO Rožďalovice
Turek František · ZO Žichovice

93 let

Blažek Jiří · ZO Praha 5 - Řeporyje
Chaloupka Vlastimil · ZO Třebeňice
Kučera Jan · ZO Trnava
Malík Zdeněk · ZO Pozořice
Škopán Miloš · ZO Sobotka
Vrzal Vlastimil · ZO Brno - Královo Pole

92 let

Bečica Josef · ZO Trnava
Kolář Tomáš · ZO Město Touškov
Mareš František · ZO Batelov
Šedivec Václav · ZO Stupno
Tománek Oldřich · ZO Dřevohostice
Vaňátko Čestmír · ZO Malá Skála

91 let

Bubla Jan · ZO Staňkov
Janiček Adolf · ZO Ruda nad Moravou
Sedlák Josef · ZO Havlíčkův Brod

90 let

Bouřil Josef · ZO Dolany u Klatov
Dlask Josef · ZO Turnov
Drábek Jaroslav · ZO Trutnov
Holub Stanislav · ZO Dříteň
Litvan Josef · ZO Zlatá Koruna
Martinek Josef · ZO Hradec u Stoda
Paulas Antonín · ZO Brno - Žabovřesky
Pelíšková Milada · ZO Lysice
Punčochář Ladislav · ZO Bohutín
Sajdl František · ZO Žatec

85 let

Cuberka Miloš · ZO Třebechovice pod Orebem
Černý Vladimír · ZO Planá u Mariánských Lázní
Daniss Maxmilián · ZO Čistá
David Luboš · ZO Budyně
Dusil Tomáš · ZO Rychnov nad Kněžnou

Dušek Josef · ZO Černivsko
Dvořák Emanuel · ZO Vysoká u Mělníka
Faltejsek Josef · ZO Dolní Dobrouč
Hakl Antonín · ZO Jihlava
Hlůžek František · ZO Rokycany
Horáček Bohuslav · ZO Litomyšl
Hošek Jaroslav · ZO Dobřany
Charvát Jan · ZO Rokycany
Jelínek Jaroslav · ZO Mladá Vožice
Knotek Miroslav · ZO Hradec Králové
Kocour Bohuslav · ZO Kamenice nad Lipou
Kollár Evžen · ZO Dubí
Kouřil Karel · ZO Šumperk
Kraus Antonín · ZO Nová Paka
Krofta Josef · ZO Chyňava
Lopatka Vladimír · ZO Kostelec
Maixner Ladislav · ZO Lanškroun
Mašek Vladislav · ZO Želeč
Nekula Jan · ZO Moravské Budějovice
Neuman Wilfried · ZO Nové Město pod Smrkem
Novák Milouš · ZO Žlutice
Nováková Eva · ZO Ústí nad Labem
Petrák Jan · ZO Bernartice
Rázl Vladislav · ZO Žamberk
Schneider Stanislav · ZO Český Brod
Žitný František · ZO Velešín

80 let

Ančinec František · ZO Napajedla
Balík Stanislav · ZO Bludov
Bártík František · ZO Havlíčkův Brod
Boháček Josef · ZO Dolní Bousov
Cizner Josef · ZO Mníšek pod Brdy
Friedel Antonín · ZO Horní Planá
Golka Otakar · ZO Paskov
Hadová Zdeňka · ZO Soběšice
Hnízdo Miroslav · ZO Veltrusy
Hodoušek Václav · ZO Liteň
Hovorka Pravdomil · ZO Prachatice
Hrdlička Jiří · ZO Kostelec nad Černými lesy
Hruška Oldřich · ZO Zámuky
Hrůza Ladislav · ZO Jaroměřice nad Rokytnou
Jalový Jaroslav · ZO Boskovice
Janeček Václav · ZO Střelské Hoštice
Janšta Lubomír · ZO Tišnov
Keller Josef · ZO Bežno
Klejna Josef · ZO Borotín
Klesnil Milan · ZO Soběchleby
Krmela Jaroslav · ZO Ruda nad Moravou
Labounek Jaroslav · ZO Rýmařov
Mrosek Jan · ZO Neplachovice
Niemczyk Valdemar · ZO Těrlícko
Novotný Karel · ZO Mirovice
Palán Josef · ZO Soběslav
Pensl Dietmar · ZO Habartov
Pešičková Anežka · ZO Milevsko
Pitaš Karel · ZO Hradec Králové
Podešvová Irena · ZO Stará Bělá
Podojil Miroslav · ZO Milevsko
Pracna Jiří · ZO Hradištská Lhotka
Procházka Václav · ZO Kolín
Röder Richard · ZO Rakovník
Rosochatecký Jiří · ZO Bystřice pod Hostýnem

Rozmahel Jan · ZO Vémyslice
Sirový Václav · ZO Litomyšl
Slabý Václav · ZO Červená Řečice
Švejda Václav · ZO Karlovy Vary
Vápeník Josef · ZO Karlovy Vary
Vítků Jaroslav · ZO Počátky
Vlach Josef · ZO Pardubice
Vrchota Josef · ZO Stráž nad Nežárkou
Vrtal Martin · ZO Prostějov

75 let

Adamíra Miloslav · ZO Broumov
Ambruz František · ZO Nový Hrozenkov
Bošina Jan · ZO Jirkov
Božovský Josef · ZO Temelín
Buchta Rudolf · ZO Jedovnice
Čáslavka Jaromír · ZO Děčín
David Václav · ZO Licibořice
Drahý Jan · ZO Nasavrky
Drozd Josef · ZO Brno - Žabovřesky
Dušek Jaroslav · ZO Letohrad
Dvořák František · ZO Cvikov
Dvořák Jiří · ZO Čížkov
Filipi Josef · ZO Lanškroun
Fišer Josef · ZO Sobčice
Fišer František · ZO Slabčice
Gášek František · ZO Slavičín
Geryk Jan · ZO Hodslavice
Guttenberg Karel · ZO Rudná
Hartman Antonín · ZO Horní Benešov
Havránek Jiří · ZO Chrastava
Heusler František · ZO Vysoké Mýto
Hlaváček Petr · ZO Borohrádek
Hofman Přemysl · ZO Nýřany
Horák Václav · ZO Třebechovice pod Orebem
Hrbáček Vlastimil · ZO Teplice
Hrdlička Josef · ZO Uničov
Hronza Rudolf · ZO Stráž nad Nežárkou
Hrubý Pavel · ZO Dvory nad Lužnicí
Hubáček Josef · ZO Bzenec
Iljaševič Josef · ZO Jindřichov
Janiček Jiří · ZO Šumperk
Jansa Vladimír · ZO Svitavy
Jelínek Pavel · ZO Višňové
Jelínek Miroslav · ZO Mladošovice
Jílek Milan · ZO Bystré u Poličky
Jón Vladimír · ZO Mimoň
Juráňová Ludmila · ZO Francova Lhota
Kabeš Josef Jindra · ZO Mnichovo Hradiště
Kalaš Miroslav · ZO Chýnov
Karas Bohumil · ZO Zdonky
Klíma Ivan · ZO Příbram
Klíma Jan · ZO Brloh
Klusáček Josef · ZO Polná
Komenda Emil · ZO Hranice
Kosík Vojtěch · ZO Heřmaničky
Krátký Josef · ZO Bílá Lhota
Krlín Zdeněk · ZO Boršov nad Vltavou
Krutílek František · ZO Hodslavice
Křemeček Zdeněk · ZO Drnholec
Křivohlavý Antonín · ZO Kutná Hora
Kubíček Karel · ZO Šumperk
Lejhanec Pavel · ZO Pardubice

Lipka Emanuel · ZO Sedlčany
 Martynek Stanislav · ZO Jablunkov
 Matějka Václav · ZO Bechyně
 Matoušek Stanislav · ZO Zlín
 Michálek Zdeněk · ZO Otrokovice
 Mikeš František · ZO Třeboň
 Mlích Emil · ZO Rajhrad
 Němcová Anna · ZO Modrá Hůrka
 Nový Josef · ZO Strážov
 Ondřej Jiří · ZO Ústí nad Labem
 Opatrná Hana · ZO Mýto
 Orlík Pavel · ZO Frenštát pod Radhoštěm
 Pangrác Jaroslav · ZO Senohraby
 Pavlica Stanislav · ZO Střítež nad Bečvou
 Pavlišta Josef · ZO Lično
 Petrálák František · ZO Ústí nad Orlicí
 Pivoňka Stanislav · ZO Bělá nad Radbuzou
 Pleiner Jan · ZO Žďár nad Sázavou
 Praisler Eduard · ZO Štěpánov
 Prášek Jiří · ZO Vlachovo Březí
 Prokopec František · ZO Lanškroun
 Prokůpek Miroslav · ZO Ústěh
 Proniuk Jiří · ZO Chvalkovice
 Příbek Tomáš · ZO Domažlice
 Punčochář Petr · ZO Kolín
 Rakovský František · ZO Bílovice nad Svitavou
 Regentová Milena · ZO Skalsko
 Riedlová Jana · ZO Karlovy Vary
 Ročeň Václav · ZO Skuteč
 Rosol Jaroslav · ZO Mladá Vožice
 Sirový Pavel · ZO Předměřice nad Jizerou
 Sirový Jan · ZO Lanškroun
 Sklenka Josef · ZO Rakovník
 Skřivan Jan · ZO Spálené Poříčí
 Směkalová Ludmila · ZO Čistá
 Smetana Bohuslav · ZO Kyselka
 Sojková Markéta · ZO Těrlicko
 Šachl Stanislav · ZO Ševětín
 Šalda Svatopluk · ZO Zbečno
 Šolta Oldřich · ZO Přelouč
 Šťastný Karel · ZO Jindřichův Hradec
 Štípek Josef · ZO Pocinovice
 Štýsová Anna · ZO Otěšice
 Šulák František · ZO Halenkov
 Švarcová Marta · ZO Hořepník
 Tučková Hana · ZO Klobuky
 Urbánek Jan · ZO Liberec
 Vachulka Petr · ZO Horšovský Týn
 Valášek Milan · ZO Broumov
 Vaněček Bohuslav · ZO Vlachovo Březí
 Vítek Stanislav · ZO Načeradec
 Vojtek Jiří · ZO Ostravice
 Zavadil Josef · ZO Pelhřimov
 Zeman Josef · ZO Přimda
 Žák Stanislav · ZO Dubicko

70 let

Adam Milan · ZO Klecany
 Baďura Jaromír · ZO Lysice
 Bednář Miloš · ZO Velké Meziříčí
 Beran Josef · ZO Lanškroun
 Bernhart Miroslav · ZO Loučovice
 Binko Jaroslav · ZO Litomyšl
 Bočková Ludmila · ZO Bílovice u Uh. Hradiště
 Briš Viliam · ZO Jimramov
 Brzobohatý Miloš · ZO Rosice

Buday Ivan · ZO Hradec Králové
 Bušta Pavel · ZO Suchdol nad Lužnicí
 Číterbart Jiří · ZO Rožmitál pod Třemšínem
 Cupal Jan · ZO Starý Svojanov
 Czepiec Vladislav · ZO Mosty u Jablunkova
 Čarnogurský Miroslav · ZO Zlaté Hory
 Černý Rudolf · ZO Děčín
 Čvančar František · ZO Předměřice nad Jizerou
 Dlask Antonín · ZO Dolní Bousov
 Doležalová Marie · ZO Čáslav
 Dudoň Vincent · ZO Velké Hamry
 Durčánek Vladimír · ZO Žamberk
 Dvořák Jan · ZO Jankov
 Eigner Jan · ZO Volyně
 Faltinová Eva · ZO Jilemnice
 Fejgl Jan · ZO Zruč nad Sázavou
 Filípek Jaroslav · ZO Třeboň
 Fric Milan · ZO Ostrov
 Gazur Jan · ZO Jablunkov
 Gurai Miloslav · ZO Vlašim
 Hájková Božena · ZO Klecany
 Havlíček Jiří · ZO Jevíčko
 Hejný Oldřich · ZO Netvořice
 Hladík Jaroslav · ZO Dolní Bousov
 Hlaváč Alois · ZO Zlín
 Hloušek Jaroslav · ZO Javorník
 Hoffman Václav · ZO Postoloprty
 Hofman Pavel · ZO Lomnice nad Lužnicí
 Hublová Marie · ZO Náměšť nad Oslavou
 Hudek Josef · ZO Vlachovice-Vrbětice
 Hurtuk Jan · ZO Pardubice
 Hyšplerová Bedřiška · ZO Frýdek- Místek
 Chromý Antonín · ZO Třebíč
 Jahoda Josef · ZO Traplice
 Jantošovič Karel · ZO Křenovice
 Jedlička Michal · ZO Bystré u Poličky
 Jiráň Jaroslav · ZO Litomyšl
 Jůda Bohdan · ZO Havlíčkova Borová
 Juřica František · ZO Slavičín
 Kárník Jaroslav · ZO Znojmo
 Kestlerová Světlá · ZO Štěnovice
 Klimeš Josef · ZO Libáň
 Kohout František · ZO Vodňany
 Kolínek Ludvík · ZO Nezdenice
 Koval Jiří · ZO Lubno
 Krupička Tomáš · ZO Záměl-Potštejn
 Křížek Stanislav · ZO Děčín
 Kudělka Jiří · ZO Štramberk
 Kufner Jiří · ZO Zruč nad Sázavou
 Leština Jan · ZO Trhové Sviny
 Litomiský Jindřich · ZO Dvůr Králové nad Labem
 Macan Václav · ZO Jablonné nad Orlicí
 Mach František · ZO Stachy
 Machala Jaromír · ZO Horní Jasenka
 Martinovský Josef · ZO Předměřice nad Jizerou

Matoušek Jan · ZO Střížov
 Mejzlík Josef · ZO Velké Meziříčí
 Michalíková Jitka · ZO Kašperské Hory
 Misar Josef · ZO Kadaň
 Moučka Jiří · ZO Znojmo
 Müller František · ZO Mohelnice
 Musil Milan · ZO Velká Bíteš
 Němec Josef · ZO Moravský Krumlov
 Novák Vladimír · ZO Myslkovice
 Nykodým Bohumil · ZO Letovice
 Ohlídal Jan · ZO Svojetín
 Ondřejíčka Josef · ZO Žlutice
 Ořechovský Otto · ZO Loket
 Otáhal Vladimír · ZO Drahotuše
 Pánek František · ZO Želeč
 Parák Jiří · ZO Moravský Beroun
 Pastýřík Jiří · ZO Jičín
 Pavlík Jiří · ZO Dubné
 Podivín Miroslav · ZO Nečtiny
 Podzimek Josef · ZO Železný Brod
 Pozděna Václav · ZO Vodice
 Průcha Tomáš · ZO Nymburk
 Průša Rudolf · ZO Velemin
 Ročeň Jaroslav · ZO Skuteč
 Růžička Miroslav · ZO Ptení
 Rychlý Vladimír · ZO Chotěboř
 Rysnar Otto · ZO Olomouc
 Sedláček Jiří · ZO Lysice
 Scherling Miloslav · ZO Vodňany
 Slatinský Svatoluk · ZO Stará Bělá
 Slavík Miroslav · ZO Podbrdy
 Smetánka Pavel · ZO Jablonec n. Nisou
 Staněk František · ZO Skalička
 Stoklasa Zdeněk · ZO Opava
 Straka Václav · ZO Klatovy
 Strohalm Roman · ZO Bruntál
 Svobodová Hana · ZO Vítkov
 Sysel Ondřej · ZO Velká Bíteš
 Šnokhausová Eva · ZO Trhové Sviny
 Štěpán Josef · ZO Třemošná
 Tejcová Eva · ZO Čachrov
 Teplý Miroslav · ZO Jimramov
 Tomeš Josef · ZO Lično
 Toušek Bohuslav · ZO Miličín
 Tureček Václav · ZO Přestice
 Vala Milan · ZO Moravské Budějovice
 Vávra Petr · ZO Bechyně
 Vetelský Antonín · ZO Libina
 Vidman Pavel · ZO Mšeno
 Vít Jiří · ZO Dobruška
 Vítámvás Jiří · ZO Žďár nad Sázavou
 Vlček Ivo · ZO Malá Skála
 Zadražil Vlastimil · ZO Vodice
 Zeman Vladimír · ZO Choceň
 Zíka Václav · ZO Klatovy

Jubilantům upřímně blahopřejeme!

Odešli z našich řad

Bělaška Jaroslav · ZO Šumperk · 75
 Doležálek Miroslav · ZO Uherský Brod · 86
 Egerová Dana · ZO Hořovice · 51
 Jislová Anna · ZO Turnov · 82
 Karpíšek Tomáš · ZO Žalany · 53
 Máčalík Karel · ZO Pozlovice · 83

Nováček Josef · ZO Česká Skalice · 95
 Pospíšil Jan · ZO Velké Meziříčí · 74
 Vala Imrich · ZO Chrudim · 93
 Vlček Antonín · ZO Hořovice · 86
 Žufánek Antonín · ZO Šumice · 81
Čest jejich památce

Základní organizace
Český svaz včelařů o.s.
Chudenice

VÁS SRDEČNĚ ZVE NA BESEDY,
KTERÉ SE KONAJÍ:

Chudenice
Restaurace „Stará škola“
Vždy v pátek od 18 hodin.

2022 – 2023

- 9.12. 2022 Zimování včelstev
- 20.1. 2023 Ošetřování včelstev během roku
- 3. 2. 2023 Včelí jedinci a včelstvo
- 17.2. 2023 Včelařské předjaří na včelíně
- 3. 3. 2023 Jarní prohlídky včelstev
- 17.3. 2023 Volné téma

Srdečně zve výbor ZO ČSV Chudenice

Informace: Josef Kadlec, 721 217 266

— PRODEJNÍ — VČELAŘSKÁ — VÝSTAVA — 8.–13. prosince 2022

V prostorách výstavní sítě
Klubu kultury ve Velké Bíteši,
Masarykovo náměstí 5

Otevřeno: 9.00–17.00 hodin

Sv. AMBROŽ - patron včelařů

Vám nadělí:
MED, PYL, MEDOVÉ PERNÍČKY, SVÍČKY,
PROPOLIS, KOSMETIKU, MEDOVINU,
MEDOVÉ PIVO, VČELAŘSKÉ POMŮCKY

Organizuje:
Včelaři ZO ČSV z Velké Bíteše ve spolupráci
s Informačním centrem a Klubem kultury Velké Bíteše

Vracov má novou lipovou alej

Přátelé včelaři a včelařky, chci vám přiblížit akci, která se u nás ve Vracově připravovala již delší dobu. Na podzim loňského roku jsme jako včelařský spolek ZO ČSV Vracov zažádali město o pozemek a následně povolení k výsadbě nové lipové aleje. Po úspěšném jednání s městem jsme následně podali žádost na Jihomoravský kraj o dotaci, na nákup medonosných dřevin, která byla úspěšná a finanční částku jsme získali ve výši 42 000 Kč. V září letošního roku jsme provedli objednávku a následný nákup a za tyto finanční prostředky jsme pořídili 27 stromů – lípy srdčité. Dva stromy – jeřabiny jsme získali jako dar od města. V den významného státního svátku 28. října jsme se domluvili a vysadili jsme vedle hřbitova novou lipovou alej. Chci poděkovat radě města za poskytnutí pozemku pro tuto výsadbu, také panu starostovi, a zvláště panu Aleši Gasnárkovi, který se stará o městskou zeleň a tyto stromy nám zajistil a všem členům včelařského spolku, kteří se na této krásné akci podíleli.

Josef Brodecký, místopředseda ZO ČSV Vracov

Zemřel přítel Jan Cibulský

Dne 8. září 2022 nás ve věku 81 let navždy opustil náš dlouholetý člen Jan Cibulský. Chovu včel se věnoval od svých deseti let. O včelách a přírodě přečetl vše, rád vše pozoroval a porovnával s praxí. Své bohaté zkušenosti předával i dalším včelařům. Nikdy nikoho neodmítl.

Až do konce svého života zastával funkci místopředsedy naší základní organizace. Dlouhá léta

též aktivně pracoval jako zdravotník a prohlížeč včelstev. Svoji svědomitostí a důsledností přispěl k tomu, že zdravotní stav včelstev v obvodu naší organizace dosahoval vždy výborné úrovně.

V Janu Cibulském ztrácíme znamenitého kamaráda a přítele.

Milan Popule
jednatel ZO ČSV Oráčov

Obyvatelé Včelařského arboreta se představují

Zimokeř

Je prosinec a dnes vám představím skupinu svých značně nesourodých kamarádů, které nespojuje ani čeleď, ani vzhled, ani stejný rod, ale pouze jedno slovo ve jméně, a tím je „zima“ nebo správněji „zimo“. Zimostřáz obecný se vám představil již v březnovém čísle. Dnes jsem na řadě já. Jmenuji se zimokeř okrouhlolistý (*Celastrus orbiculatus*) a patřím do skupiny pnoucích dřevin, z nichž některé jste již viděli v červenovém čísle. Jsem liána a dorůstám okolo 12 m. V zimě vynikám svými robustními výhony, které se ovíjejí vzájemně kolem sebe a kolem opory. A tady pozor. Vyžadují opravdu pevnou oporu. Listy mám vejčité okrouhlé a na podzim se barví výrazně žlutě. Kvetu od konce května téměř celý červen. Ale moje květy jsou poměrně nevýrazné, drobné, žlutozelené, a ještě schované mezi listy. To však včelám nevadí. Navštěvují mne opravdu velmi intenzivně a sbírají jak nektar, tak světle žlutý pyl. Mám zajímavé plody, tobolek žluté barvy a po rozpuštění se objeví semena s červeným obalem. Ale další pozor. Jsou jedovaté! Jsem velmi nenáročný, rostu na úpalu, v suchu i chudých půdách a rostu poměrně rychle. Jsem spolehlivě mrazuvzdorný.

Mám ještě další kamarády se slovem „zimo“ ve jméně, a to jsou zimolezy. S jedním z nich jste se již seznámili v části s keři kvetoucími velmi brzy, a to byl zimolez kamčatský. Jako jediný z ostatních zimolezů tady má jedlé plody. Ostatní jsou jedovaté! Jako první se vám představí zimolez Henryův (*Lonicera henryi*), který je stejně jako já liána. Ve srovnání se mnou je to „drobeček“. Dorůstá pouze 5 m. Zajímavý je tím, že je stálezelený, což je mezi námi liánami výjim-

Pozor na lákavé červené plody zimolezu tatarského – jsou jedovaté.

ka. Listy má kopinaté a tmavě zelené. Květy má výraznější než já, žluté s oranžovým nádechem a delší trubkou. Kvetu velmi intenzivně v červenou až červenci. A podobně jako já je včelami velmi oblíbený pro nabídku nektaru i pylu. Plody jsou černé bobule.

U nás však rostou i další zimolezy, které patří mezi vzpřímené keře. Například zimolez pýřitý (*Lonicera xylosteum*) dorůstá okolo 2 m. Má typické vstřícné celokrajné listy a v jejich úžlabí na společné stopce dva květy. Jsou trubkovité, bílé až žlutavě a včely je vyhledávají od poloviny května do začátku června. A opět pozor na lákavé plody, které

jsou jedovaté, stejně jako u zimolezu tatarského (*Lonicera tatarica*), který se odlišuje růžovými květy. Oba jsou poměrně nenáročné. Můžete tedy mezi námi vybírat – podle způsobu růstu, nároků i doby květu. A nakonec vám prozradím tajemství. V literatuře mne najdete častěji pod jménem jesenec. Ale kdybych nepoužíval svoje synonymum, celý článek by ztratil vtíp.

Za všechny z nás, kteří máme ve jméně slovo „zimo“

Zimokeř (jesenec) okrouhlolistý

Připravila: Ing. Miroslava Novotná

Zimokeře patří mezi rychle rostoucí keře

Typické podzimní zbarvení zimokeře

Nahoře: Zimokeř okrouhlostý

Dole: Zimolez Henryův

